Poštnina plačana v gotovini.

Leto XXII., št. 249

Ljubljana, četrtek 23. oktobra 1941-XIX

Cena cent. 70

Upravništvo: Ljubljana, Puccinijeva ulica 5 — Telefon št. 31-22, 31-23, 31-24.
Inseratni oddelek: Ljubljana, Puccinijeva ul. 5. - Telefon 31-25, 31-26.
Podružnica Novo mesto: Ljubljanska cesta št. 42.
Računi pri pošt. ček. zavodu: Ljubljana št. 17.749

JUTRO

Izhaja vsak dan razen ponedeljka. Naročnina znaša mesečno L. 12.—, za inozemstvo pa L. 20.—

Uredništvo: Ljubljana, Puccinijeva ulica št. 5, telefon 31-22, 31-23, 31-24.

Rokopisi se ne vračajo.

ZKLJUČNO ZASTOPSTVO za oglase iz Kr. Italije in inozemstva ima Unione Pubblicità Italiana S.A., Milano

CONCESSIONARIA ESCLUSIVA per la pubblicita di provenienza italiana ed estera: Unione Pubblicità Italiana S. A., Milano

Attività d'artiglieria e aerea contro Tobruk

Due apparecchi nemici abbattuti dall'aviazione germanica — Una formazione di nemici dispersa nell'Africa Orientale — Nuovo bombardamento del porto di La Valletta

Il Quartier Generale delle Forze Armate comunica in data 22 ottobre 1941-XIX il seguente bollettino di guerra N.o 507:

In Africa settentrionale, azioni di fuoco della nostra artiglieria ed attività aerea dell'Asse contro gli obiettivi della piazza di Tobruk. Due apparecchi avversari sono stati abbattuti dall'aviazione germanica.

La città di Bengasi è stata sottoposta ad altri attacchi aerei nemici. Molte bombe sono cadute in mare, altre hanno colpito alcune case arabe in zone eccentriche causando otto morti e sette feriti nella popolazione indigena; tra le vittime si trovano donne e bambini.

In Africa orientale, truppe del presidio di Culquabert hanno sorpreso una formazione di armati nemici e la hanno dispersa infliggendole molte perdite. Un nostro velivolo da caccia ha mitragliato efficacemente un grande accampamento a circa 30 km a sud-est di Gondar.

Questa notte l'aviazione britannica ha compiuto incursioni su Napoli e sul territorio di Catania. A Napoli in cinque successive ondate, durate cinque ore, sono state lanciate centinaia di bombe incendiarie e dirompenti che hanno provocato ingenti danni ad abitazioni ed incendi subito domati. Ha causato 14 vittime e 27 feriti tra la popolazione civile la quale ha tenuto un contegno ammirevole per calma e disciplina. Nei pressi di Acireale le bombe hanno danneggiato alcune case; un morto e quattro feriti. La difesa contraerea di Catania ha abbattuto un bombardiere nemico che è precipitato in fiamme vicino alla costa.

Pure nel corso di questa notte, nostri velivoli da bombardamento hanno attaccato il porto di La Valletta (Malta).

Topniška in letalska delavnost proti Tobruku

Nemško letalstvo sestrelilo dve sovražni letali — Oddelek oboroženih sovražnikov razpršen v vzhodni Afriki — Novo bombardiranje luke v La Valletti

Glavni stan Italijanskih Oboroženih Sil je objavil 22. okt. naslednje vojno poročilo št. 507:

V severni Afriki delavnost našega topništva ter letalstva osi proti ciljem trdnjave v Tobruku. Dve sovražni letali je sestrelilo nemško letalstvo.

Na mestom Bengazi je sovražnik izvršil nove letalske napade. Mnogo bomb je padlo v morje, druge pa so zadele nekatere arabske hiše v oddaljenejših predelih ter ubile 8 in ranile 7 oseb med domačim prebivalstvom; med žrtvami so tudi žene in otroci.

V vzhodni Afriki so čete posadke v Culquabertu presenetile oddelek oboroženih sovražnikov in ga z novimi izgubami razpršile. Naše lovsko letalo je uspešno obstreljevalo s strojnico veliko taborišče približno 30 km jugovzhodno od Gondarja.

Nocoj je angleško letalstvo izvršilo polete na Napoli in na ozemlje pri Cataniji. Na Napoli je v petih zaporednih napadih, ki so skupno trajali 5 ur, odvrglo več sto zažigalnih in rušilnih bomb, ki so povzročile znatno škodo na stanovanjih ter požare, ki so bili hitro pogašeni. Med civilnim prebivalstvom je bilo 14 mrtvih in 27 ranjenih, a prebivalstvo se je čudovito zadržalo glede na hladnokrvnost in disciplino. V bližini Acireale so bombe poškodovale nekaj hiš; ena oseba mrtva, štiri ranjene. Protiletalsko topništvo v Cataniji je sestrelilo sovražni bombnik, ki je v plamenih strmoglavil v bližini obale.

Tudi nocoj so naši bombniki napadli luko v La Valletti (na Malti).

Duce sprejel dr. Funka

Pridržal ga je v dolgem prijateljskem razgovoru

Rim, 22. okt. s. Kakor smo že včeraj poročali, je nemški gospodarski minister dr. Walter Funk po svojem sprejemu pri zunanjem ministru grofu Cianu odšel v Beneško palačo v avdijenco k Duceju. Prebivalstvo mu je na poti prirejalo prisrčne ovacije.

Sprejem pri Duceju je bil zelo prisrčen. Duce je nemškega gospodarskega ministra sprejel v prisotnosti ministra za devize in valute Rafaela Riccardia. Nemškega gospodarskega ministra in predsednika Nemške državne banke dr. Funkea je pridržal v dolgem in prijateljskem razgovoru. Po tem razgovoru je minister dr. Funk predstavil Duceju svoje neposredne delavce, ki so prišli z njim v Italijo.

Rim, 22. okt. s. Nemški gospodarski minister dr. Funk je včeraj popoldne ob 16.45 sprejel predsedstvo in člane direkcije Nemške zbornice za Italijo, in sicer predsednika dr. Otona Weberja, podpredsednika Franca Mcwinkla, generalnega tajnika dr. Foxa in direktorja rimskega urada zbornice dr. Müllerja-Jeno. Imel je z njimi dolg razgovor. Izrazil jim je svojo zahvalo za delovanje trgovinske zbornice, ki v veliki meri pospešuje trgovinski promet med Italijo in Nemčijo.

Rim, 22. okt. s. Nemški gospodarski minister dr. Funk je snoči prisostvoval operni predstavi »Ernani«. Dvorana Kraljevske opere je bila nabito polna ljudi, ki so visokega gosta, ki je prišel v gledališče v družbi ministra za devize in valute Ekscelence Riccardija in drugih osebnosti, živahno pozdravili. Orkester je ob prihodu dr. Funka zaigral italijanske in nemške himne. Operna predstava je dosegla velik uspeh.

Glasilo nemške vojske o Funkovem govoru

Berlin, 22. okt. s. Listi razpravljajo na vidnem mestu o govoru, ki ga je imel nemški gospodarski minister dr. Funk v ponedeljek o politični in gospodarski osi. Zelo pomemben je komentar, ki ga je objavila »Börsen-Zeitung«. List je govor skoraj v celoti objavil. Glasilo oboroženih sil podčrtuje predvsem izjavo ministra dr. Funka, češ da je angleška blokada po vojaških dogodkih na boljševiški fronti dokončno strta. Anglija je pričela in vodila borbo, ne da bi se poslužila kake nove strateške ideje in sedaj se ji to usodno maščuje. Anglija ni več sposobna pripraviti Nemčijo vojaško ali gospodarsko do kapitulacije. Skoraj vsa Evropa, naglaša list, dela zdaj za oborožene sile osi. Vojaški uspehi na vzhodu so definitivno odstranili in onemogočili boljševiško nevarnost, ki je pretila evropskemu kontinentu, na drugi strani pa je pridobitev teritorijev, na katerih je toliko surovin in toliko plodne zemlje prekrižalo načrte o gospodarski obkolitvi, ki so si jo Angleži tako optimistično zamislili. Ti načrti se ne bodo mogli več izvesti ne proti Nemčiji, ne proti Evropi. List opozarja na to na odstavek iz Funkovega govora, ki se nanaša na naloge, ki so poverjene Italiji v sredozemskem prostoru in na velike možnosti, ki so se pojavile za to prijateljsko in zavezniško državo za njen bodoči razvoj. Evropsko gospodarstvo, pripominja list, bo zavzelo v bodoče tak pomen in tako širok delokrog, da se bodo izjalovile vse angleške propagandne mahinacije, s katerimi bi Angleži radi diskreditirali evropski gospodarski potencijal v odnosu do nekaterih bogatih prekooceanskih držav. Realnost bližnje bodočnosti bodo spravile dejansko ob veljavo vse te angleške mahinacije. Berlinski list opozarja nadalje na zaključne izjave ministra dr. Funka in poudarja, da je napačno misliti, da sedanji osni gospodarski sistem ne bo v korist mednarodnemu trgovinskemu prometu. Res je, poudarja glasilo nemške vojske, da se Velika Britanija in Zedinjene države, tako zvani pionirji svobodnega trgovinskega sistema, same zmeraj bolj približujejo nasprotnemu sistemu. Njihovi vladi v vedno večji meri koncentrirata v svojih rokah oblast na notranjem kakor tudi na zunanjem gospodarskem področju.

Velik odmev Funkovega govora v Bolgariji

Sofija, 22. okt. s. Veliki govor nemškega gospodarskega ministra dr. Funka v Rimu, v katerem je poudaril vrednost italijansko-nemškega sodelovanja za obnovo Evrope, je naletel na velik odmev v vsej Bolgariji. Bolgarski listi so govor prinesli na prvi strani in z velikimi naslovi ter pri tem zlasti poudarjali oni del Funkovega govora, ki se nanaša na italijansko poslanstvo v Sredozemskem bazenu kot italijanskem naravnem in pravičnem življenjskem prostoru. To znova potrjuje nerazrušljivo prijateljstvo, ki spaja Italijo in Nemčijo, kar še bolj pobija ameriške laži o nekih dozdevnih nemških pripravah za napad na Italijo, ako bi ta ne pristala na nemške zahteve. Funkov govor je najboljša in najbolj svečana zatrditev čustev resničnega prijateljstva, ki jih nemški narod goji do zavezniškega italijanskega naroda. Bolgarski listi pri tem opozarjajo tudi na junaško zadržanje italijanskih vojakov v Severni Afriki. Uradni list »Večer« vidi v tem simbol visoke fašistične vere, ki preveva italijanski narod. Ako se upoštevajo ogromne težave v obrambi italijanskega imperija, je treba reči, da junaštvo branilcev Gondaria nima primere v zgodovini.

Obnovite naročnino!

NOVA DOBA BOJEV NA VZHODU

Sovjetsko poveljstvo je vrglo v borbo že vse rezerve — Brezuspešni poskusi za pridobitev časa — Tudi otok Dagö zavzet

Iz Hitlerjevega glavnega stana, 22. okt. Nemško vrhovno poveljstvo poroča:

Zasedba sovjetskega industrijskega ozemlja v Doneški kotlini po nemških in zavezniških četah je bila včeraj razširjena.

Južno od Brjanska smo pri čiščenju bojišča zajeli še 506 ujetnikov ter en težki tank in 56 topov.

Kakor je bilo objavljeno že s posebnim poročilom, je bil zavzet otok Dagö. S tem so vsi baltiški otoki v nemških rokah in ves baltski prostor osvobojen od sovražnika. V vzornem sodelovanju z oddelki vojne mornarice in letalstva se je nemški pešadijski diviziji že 12. oktobra posrečilo presenetljivo se izkrcati na južnem robu otoka. V desetdnevnih borbah je bil otok očiščen od sovražnika. Zajeli smo 3000 ujetnikov šest obalnih baterij je bilo uničenih. Ostanki sovražne posadke so bili, ko so poskušali pobegniti, po morju, uničeni od edinic vojne mornarice in letalstva. Za uspešno izkrcanje na baltskih otokih imajo posebne zasluge jurišni oddelki nemških pionirjev.

Finska vojna mornarica je operacije nemške vojne mornarice uspešno podpirala.

Letalstvo je podnevi in ponoči bombardiralo sovjetsko prestolnico Moskvo.

V borbi proti Angliji so močni letalski oddelki v preteklí noči napadli Luko New Castle. V dokih, skladiščih in preskrbovalnih napravah je nastalo veliko razdejanje. Nadaljnji napadi so bili usmerjeni proti luškim napravam v Dovru.

Ob kanalski obali so nemški lovci sestrelili 11 angleških letal. Izgubili smo eno lastno letalo.

V severni Afriki so dosegli nemški strmoglavci bombne zadetke na angleške topniške postojanke in utrdbe pri Tobruku.

Angleški bombniki so napadli v noči na 22. oktober razne kraje v severozapadni Nemčiji, med drugim Bremen. Vrgli so bombe pretežno na stanovanjske predele in je bilo med civilnim prebivalstvom več mrtvih in ranjenih. 5 napadajočih sovražnih letal je bilo sestreljenih.

*

Berlin, 22. okt. s. Po zaključku dvojne bitke pri Vjazmi in Brjansku se začenja nova doba v borbah na vzhodu. Po uničenju Timošenkovih čet je sedaj zbralo sovjetsko poveljstvo vse svoje rezerve, da bi zaustavilo napredovanje nemških čet. Le še nekaj ruskih divizij je v Sibiriji, vse ostalo je že na bojišču. S to taktiko hoče sovjetska vlada pridobiti na času, vendar je že vse zaman. Za poveljnika teh novih čet je bil imenovan general Žukov. Včerajšnje nemško vojno poročilo poudarja pomen zavzetja Taganroga ter nemškega prodora v Doneško kotlino. Vsa severna obala Azovskega morja je že v nemških rokah. Na južnem odseku so nemške čete v zadnjih dneh prehodile nad 500 km, pri čemer so se stalno borile. Na južnem odseku se nadaljuje zasledovanje sovražnika, ki se mora stalno umikati pred pritiskom naših čet. Nemci imajo na vsem tem področju pobudo v svojih rokah.

Baltiško področje sedaj popolnoma očiščeno

Berlin, 22. okt. s. Listi poudarjajo z ogromnimi naslovi, da je sedaj vse baltiško področje popolnoma očiščeno sovražnih sil, medtem ko se je na južnem odseku bojišča posrečilo odvzeti sovražniku z zavzetjem Stalinova nadaljnje središče ogromnega strateškega pomena. Delo nemških oboroženih sil na področju med Ilmenskim jezerom in jezerom Pejpus je najbolj razvidno iz tega, da so morale odstraniti na poljih preko 80.000 min. V tej zvezi opozarjajo listi tudi na ogromno število sovjetskih ujetnikov ter topov in tankov, ki so bili uničeni ali zajeti nepokvarjeni. Listi objavljajo tudi podrobnosti o zavzetju otoka Dagoe.

Beg političnih komisarjev z Dagöja

Berlin, 22. okt. s. Sovjetski vojaki, ki so bili zajeti pri Dagöeju, so izjavili, da so njih politični komisarji ukrenili vse potrebno za svoj beg z otoka, še preden so ga nemške sile zasedle. V ta namen so bile v nekem zalivu skrite edinice sovjetskega brodovja, ki so imele v svojih zalogah polno živeža, pijač in streliva, med tem ko so se morali sovjetski vojaki boriti do zadnjega in je bila zanje samo ena odločitev: da se puste pobiti ali pa zajeti.

Pomen uspehov na južnem odseku

Budimpešta, 22. okt. s. V tukajšnjih vojaških krogih prisojajo odločilen pomen vojaškim operacijam, ki se razvijajo v naraščajočem tempu na južnem odseku vzhodnega bojišča. Bitka za zasedbo Doneške kotline se sedaj že bliža svojemu zmagovitemu zaključku. Zasedba Stalinova, ki je bila izvršena z obkoljevalnim manevrom po italijanskih in nemških četah, ki so pritisnile na to važno industrijsko središče z dveh strani, predstavlja vojaški dogodek ogromne važnosti za nadaljnji razvoj ter za zaključitev tekočih operacij. Sovražnik skuša uiti obkolitvi, toda zavezniške čete mu to preprečujejo ter onemogočajo izvedbo njegovih načrtov za umik. Prav tako ne more sovražnik več braniti črte na Doncu. Dejstvo je, da so bile zavzete zelo važne strateške postojanke na tej črti. Madžarske čete so dosegle nove uspehe in zajele veliko število ujetnikov. Navzlic terenskim težavam madžarske čete stalno napredujejo ter so polne borbenega duha.

Preprečene katastrofe v Odesi

Bukarešta, 22. okt. s. Rumunska poročevalska agencija poroča: Po padcu Kijeva, v katerem so sovjetski vojaki na begu pognali z dinamitom v zrak osrednjo četrt mesta, je podobna katastrofa pretila Odesi, a jo je bilo mogoče preprečiti zaradi junaštva nekega rumunskega kapitana. Ta je namreč odkril peklenski stroj, ki bi se bil moral razpočiti ob 3. zjutraj 18. t. m. V njem je bilo nad 700 kg močnih eksplozivnih sredstev. Oficir pa je še pravočasno pretrgal zažigalno vrvico.

Uničenje vodnih dokov, ki so ga izvršili boljševiki na begu, je povzročilo poplave, ki pa so bile omejene zaradi naglega posega rumunskih oblasti. Mine na morju so že odstranjene in prometne zveze vzpostavljene. Preiskani so bili vsi izhodi katakomb v Odesi, kjerkoli je bil sum, da bi bilo položeno strelivo ali pa da bi se skrivali vojaki.

Velik italijanski delež v bojih na jugu

Hrabro in požrtvovalno je italijanski ekspedicijski zbor sodeloval tudi pri zavzetju Stalinova

Z vzhodnega bojišča, 22. okt. s. (Od posebnega poročevalca agencije Stefani). Stalinov, mesto, ki šteje okoli pol milijona prebivalcev, ki je središče industrijskega področja ob Doncu in ima ogromne naprave za težko industrijo, je bil ustanovljen na željo rdečega diktatorja, po katerem je prevzel tudi ime, in je predstavljal enega izmed največjih oporišč rdeče vojske. Vendar je bilo mesto zasedeno takoj. Naše čete, ki so se vrgle v zasledovanje sovražnika, mu niso dopustile odmora ter so ga ogrožale na bokih in v osredini. Naši vojaki so napravili pohod, ki bo ostal v spominu na delavnost našega zbora, ki je sovražnika prijel z enega boka, medtem ko so brze edinice z največjo naglico napredovale in so ga druge stiskale na središču. Tako sovražnik ni imel časa, da bi se na novo zbral ter se je moral odpovedati Stalinovu, trdnjavi, ki naj bi bila po načrtu rdečega poveljstva nezavzetna. Spretnost in naglica manevriranja sta imeli odločilni uspeh, ki je pokazal zlasti vrednost našega vojaka, pripravljenega na vse vojne napore, kar je samo potrdilo pomen našega sodelovanja v borbi proti Rusiji. Operacije so bile kronane z uspehom: ob 20. uri so naše čete korakale v Stalingrad skupno z nemškimi planinci.

Obe koloni sta se kmalu nato strnili na Rdečem trgu, kjer je ogromen spomenik Stalina. Vsi vojaki so se objemali srečni, da se je uspešno zaključila njihova akcija, ter so neprestano vzklikali Duceju in Hitlerju. Akcijo, ki nas je privedla v Stalinov, je izvedel naš ekspedicijski zbor v tesnem sodelovanju z nemškimi edinicami. V prvih dneh je bila uporabljena tudi konjenica kot sredstvo naglega odpravljanja vseh ovir, kar je vplivalo na varnost naših oboroženih sil, tako da je bil načrt v celoti izvršen. Ves sovražni odpor je bil strt predvsem zaradi naglega postopka. Da si to predstavljamo, je treba omeniti, da so naše čete navzlic slabemu vremenu in blatu prehodile več 100 km preko porušenih mostov in miniranih polj ter ob neprestanih spopadih s sovražnikom, a vse to jih ni moglo zadržati. Nezadržno prodiranje se je zaključilo z velikim uspehom ekspedicijskega zbora, ki je prav v oktobrskem dnevu, ko se bliža 20 letnica fašistične revolucije, zadal enega izmed težkih udarcev boljševizmu.

Budimpešta, 22. okt. s. Vest o zasedbi Stalinova po italijanskih in nemških četah, prinašajo vsi tukajšnji listi z ogromnimi naslovi ter poudarjajo v svojih komentarjih pomen italijanskega sodelovanja pri teh operacijah. Tako je italijanski ekspedicijski zbor še enkrat potrdil svojo vrednost in svojo voljo do zmage. Listi opozarjajo, da je padec Stalinova oropal Rusijo poslednjega industrijskega središča v Donečki kotlini.

Do zadnjega boljševika

„Slavni umiki" po tolmačenju anglosaške propagande

Berlin, 22. okt. s. Anglosaška propaganda ne ve več, kakšne trike naj bi še iznašla da bi dvignila moralo angleške javnosti, ki zasleduje katastrofalni razvoj ruskega poraza z naraščajočo potrtostjo. Od časa do časa se zateka k skrajnemu pripomočku utvar Churchillovega tipa. Ko je bilo sedaj uradno javljeno, da se je sovjetska vlada preselila v Kujbišev, zatrjuje londonski radio svečano, da spada ta premestitev v okvir »slavnega umika«... Kaj je Angležem mar, ko Nemci zasedajo Moskvo? S tem, da so se sovjetske čete pomaknile proti vzhodu, bodo imele boljše in krajše zveze s svojimi zalogami ter proizvodnimi središči. Razen tega se bodo ob podpori Anglije in Zedinjenih držav Severne Amerike lažje lahko pripravile za bitke prihodnje pomladi. Skratka, dejstvo, da se je vlada premestila v Kujbišev, pomeni ne le, da hoče Stalin nadaljevati borbo, temveč da hoče tudi organizirati svoje vojske na ozemlju, kamor nemške in zavezniške sile ne bodo prišle...

Iz tega se vidi, sarkastično pripominja »Nachtausgabe«, da gre za čudovite in že znane argumente izza dobe slehernega »slavnega umika«. Dejstvo je, da se Churchill prav dobro zaveda položaja in ve, da so dnevi boljševiškega zaveznika šteti. Njemu je sedaj le še za to, da na kakršen koli način podaljša njegovo agonijo, pa da se Sovjeti bijejo zanj do zadnjega boljševika.

Drugačna angleška sodba o Rusiji

Rim, 22. okt. s. Kakšnih sprememb v pogledu in zadržanju so zmožni Angleži, ko se dogodki ne razvijajo po njih predvidevanju in v skladu z njih interesi, dokazuje članek, ki ga je v listu »News Chronicle« objavil novinar Bernon Bartlett, ko se je pravkar vrnil z daljšega obiska v Rusiji. Angleški novinar piše namreč dobesedno: »Glede ruskega zaveznika moramo biti Angleži nekoliko bolj realistični. Dejstvo, da se Rusija bori proti istemu sovražniku kot Velika Britanija, še ne izključuje naše zavesti, da se ruski narod navzlic vsemu bori za ideale, ki so različni od naših.«

Glede inozemskih poročevalcev v Moskvi pa Bartlett pristavlja: »Gotovo bi pošiljali od tam drugačna poročila, ako bi jim to bilo mogoče.«

Upadanje morale angleškega prebivalstva

Berlin, 22. okt. s. »Deutsche Allgemeine Zeitung« piše, da začenja angleška morala po čudovitih uspehih nemškega orožja na vzhodnem bojišču močno upadati, čeprav se je London v zadnjem času prepuščal najrazličnejšim utvaram v pogledu Rusije. Vsak sicer trdi še vedno svoje, vendar kaže angleška javnost globoko nezadovoljstvo ob občutku, da Anglija ne more pred svetom ohraniti niti videzov poštenosti. Ostre so kritike na naslov vojaškega poveljstva, ko vstaja sedaj nevarnost, da bo propadel poslednji celinski zaveznik Anglije. Sami Angleži priznavajo, da vlada sedaj v Angliji nemir in razdraženost, čeprav laburistični minister Bevin misli, da je Anglja drug arzenal demokracij in nekakšna druga Amerika. Vprašanje pa je, komu naj še služijo ti arzenali. Sovjetski zaveznik je strt in dejstvo je, da se vojna vedno bolj približuje sami Angliji, ki bi zaradi tega res najraje postala druga Amerika, da bi se zemljepisno rešila, pa še to je zanjo samo utvara.

Generalni direktor za javno zdravstvo v Splitu

Split, 22. okt. s. Generalni direktor za javno zdravstvo je obiskal zdravstvene in podporne organizacije v splitski pokrajini. Prisostvoval je tudi sestanku tamkajšnjih zdravnikov.

Kasno objavljena potopitev ameriške ladje

New York, 22. okt. s. Šele sedaj so ameriške mornariške oblasti objavile izgubo ladje »San Juan«, tonaže 3.500 ton, ki se je potopila v Sueškem kanalu 30. julija t. l. zaradi zadetja na potopljeni parnik. Ladja je plula pod panamsko zastavo in je prej izvrševala potniški promet. V ameriških krogih se čudijo, zakaj je ameriška vlada objavila to potopitev šele po treh mesecih.

Finski vojni plen

Helsinki, 22. okt. s. Mimo že označenega se sedaj ugotavlja ogromni vojni plen, ki je Fincem padel v roke pri poslednjih operacijah v Vzhodni Kareliji in Karelski ožini. Gre med drugim za nad 100 tankov različnega tipa, katerih večina je še uporabna, za ogromne količine bombaža, za okoli 200 avtomobilov še v dobrem stanju ter za več desetin težkih kanonov. Najbolj zanimiv plen je bil zajet med Petroskojem ter reko Zvir, kjer je bila med drugim velika tvornica streliva z ogromnimi zalogami gradiva, pripravljenega za uporabo; nadalje so bile tam zaloge poljedelskih strojev in električnih motorjev ter kakih 100 različnih čolnov, vlačilcev, cistern, splavov in tako dalje, ter nad en milijon kilogramov železa.

Uničevanje južnoameriškega gospodarstva

Gospodarska politika Zedinjenih držav in Anglije vzbuja v državah Južne Amerike vedno večjo nevoljo

Rim, 22. okt s. Za vsakogar je jasno, da anglosaška gospodarska politika stremi samo za lastnimi egoističnimi cilji, v skladu s svojo tradicijo popolnega pomanjkanja vsakih ozirov. To velja še prav posebej glede Južne Amerike, kjer želi uvesti globok in sistematičen razpad narodnih gospodarstev posameznih držav. Kakor je že vidna gospodarska sovražnost angleškega in severnoameriškega sveta nasproti Južni Ameriki in kaže povsod židovsko roko, torej uničujoče namene, je prav tako viden in dokazan dogovor obeh anglosaških mogočnikov, ko gre za to, da se omrtviči gospodarstvo Južne Amerike. Zato je morda na mestu, ako opozorimo na nekaj značilnih sredstev, ki se jih v tem pogledu poslužuje Amerika.

Ameriška revija »Fortune« je v svoji številki objavila zelo poučen članek o gospodarskih odnošajih Zedinjenih držav Severne Amerike z državami Južne Amerike. Po mnenju pisca je izven dvoma, da na primer v *Braziliji* vedno bolj občutijo pomanjkane sodelovanja Zedinjenih držav v lastnem gospodarstvu. Vlada v Washingtonu sicer neprestano govori o politiki dobrega sosedstva ter pošilja takozvane kulturne misije v države latinske Amerike, v resnici pa so bili dosedanji rezultati popolnoma negativni. Brazilija, ki razvija v bistvu industrijsko politiko bi potrebovala predvsem stroje in jeklo. Zedinjene države pa spričo lastnih oboroževalnih potreb ne morejo zadostiti brazilskim zahtevam. Na drugi strani pa Zedinjene države ne morejo prevzeti brazilskih surovin, ki naj bi služile za plačilo v Brazilijo uvoženega blaga, med tem ko investiranje severnoameriškega kapitala v Braziliji služi bolj finančnim spekulantom kakor brazilskemu gospodarstvu, ker se izvaja v smislu plutokratskih načrtov, da je finančno zasužnjenje uvod v politično zasužnjenje. V Braziliji se nadalje vedno bolj pereče pojavlja vprašanje kave. Medameriški urad kave, ki ga je postavila vlada v Washingtonu, se je doslej brigal samo za to, da je pritiskal na ceno v New Yorku ter povzročil s tem znižanje najnižjih cen v Braziliji, kar je seveda šlo v račune predvsem severnoameriškim mogočnikom in grosistom. Brazilija je bila sicer v tem vprašanju nepopustljiva, toda položaj pridelovalcev kave in njenih izvoznikov je zelo negotov in vse prej ko zadovoljiv. Razen tega so na zadnji seji medameriškega urada kave zastopniki Zedinjenih držav, Venezuele in Haitov odklonili ukinitev novega zvišanja kontigentov za 20 odstotkov, ki so ga zahtevale druge države. Posledica te odločitve je, da bo cene kave v bistvu določal Washington.

Nič man neugoden ni položaj brazilskih pridelovalcev bombaža. Znano je, da so Zedinjene države sklenile podpirati izvoz bombaža v Kanado. Kanada je najboljši odvzemnik brazilskega bombaža, saj ga nakupi letno za preko 150 milijonov kanadskih funtov. Spričo tega pa ni mogoče zanikati, da imajo prav brazilski listi, ko poudarjajo, da izgublja Brazilija zaradi tega novega dokaza »dobrega sosedstva Zedinjenih držav svojega najboljšega klienta za bombaž, potem ko je izgubila iz istega razloga že mnoga druga tržišča.

Glede žita konferenca v Washingtonu, ki bi bila morala v smislu uradnih obljub na zadovoljiv način rešiti težki problem južnoameriških, zlasti argentinskih presežkov, ni mogla dejansko storiti drugega, kakor da je ugotovila ogromne količine žita v kanadskih zalogah, ki naj bi bilo na razpolago Zedinjenim državam. Ta konferenca se stalno sestaja, vendar je več ko verjetno, da se bodo njeni uspehi kazali samo v vedno bolj zapletenih statistikah.

Najhujši odpor pa vzbuja anglosaška politika v Argentini. Trgovski položaj te države je namreč prav za prav zaradi prizadevanj Zedinjenih držav in Anglije zelo težak. Po statističnih podatkih je argentinski izvoz dosegel v prvih 9 mesecih tega leta samo 4.8 milijonov ton proti 8.1 milijona ton vrednosti v odgovarjajoči dobi preteklega leta. Količinsko zmanjšanje izvoza znaša torej v tej državi 41 odstotkov, kar dokazuje katastrofalno zmanjšanje zlasti izvoza poljedelskih pridelkov, ki tvorijo jedro argentinskega izvoza. Primanjkljaj v deviznih dohodkih se je povzpel na 290 milijonov pezet v primeri s prejšnjim letom.

Posebne omembe je vredno tudi vprašanje kopnih prometnih zvez. Argentina je doslej uvažala v velikih količinah severnoameriške avtomobile. Avtomobilski promet v Argentini je bil doslej vedno v nekakem ravnovesju z železniškim prometom ker so železnice v Argentini monopol Anglije. Omejitve, ki jih je postavila vlada v Washingtonu v proizvodnji in izvozu avtomobilov, pa so imele za posledico popolno desorganizacijo v kopnem prometu Argentine, in to v tolikšni meri, da je prav lahko predvidevati in oceniti posledice tega dejstva za celokupni gospodarski razvoj države. Razen tega se prav v tem pogledu Zedinjene države in Anglija medsebojno podpirajo, da bi tako še poslabšale argentinski gospodarski položaj.

Pa tudi v zelo važnem vprašanju uvoza argentinskega mesa v Anglijo se Angleži poslužujejo svojih znanih metod. Anglija noče pristati na upravičeno zahtevo po zvišanju cen argentinskemu mesu in je celo zagrozila, da se bo raje obrnila na severnoameriški trg, prepuščajoč argentinsko proizvodnjo njeni usodi.

Tudi v čisto industrijskem pogledu postaja oskrba Argetine vedno bolj težka in za državo neznosna. Tekstilna industrija je n. pr. že dolgo brez selehernih dobav surove svile, ki jo je preje dobivala od Japonske.

V tej zvezi je treba pripomniti, da se tudi japonsko-ameriška politična in gospodarska napetost neugodno odraža v državah latinske Amerike. Gospodarski odnošaji med Japonsko in Južno Ameriko so bili do nedavnega v stalnem večanju. Ta razvoj je bil koristen za obe strani. Toda ko so Zedinjene države blokirale japonsko dolarsko premoženje, ki se ga je Japonska posluževala za financiranje svojih nakupov v obeh Amerikah in s katerim je naročala ogromne količine surovin, je Washington tudi nasproti Japonski uvedel gangsterski sistem tako zvanih »črnih list«, ki so povsem uničile to mirno in koristno sodelovanje. Na drugi strani pa spet ni pričakovati, da bi Zedinjene države na kakršen koli način zares učinkovito dvignile južnoameriško gospodarstvo in ga rešile iz krize, v katero so ga nalašč vrgle.

Tudi najnovejši trgovski sporazum z Argentino je samo nov dokaz severnoameriške nesposobnosti za resno sodelovanje z gospodarstvom Južne Amerike. Dejstvo je, da Zedinjene države v tem primeru niso dosegle istih ugodnosti, ki ji je Argentina ponudila Braziliji, Paragvaju, Urugvaju, Boliviji, Čilu in Peruju. Znano je nalalje, da je Argentina prav v zadnjem času odklonila tako zvani stabilizacijski kredit washingtonske banke »Import-Export« v znesku 170 milijonov dolarjev.

Razpoloženje v ostalih državah latinske Amerike ter njih gospodarski položaj se seveda ne razlikujeta mnogo od onega v Braziliji in v Argentini. V zadnjih dneh se je n. pr. pojavila močna polemika proti Zedinjenim državam Severne Amerike tudi v Čilu. Tamkajšnji listi se pritožujejo predvsem zaradi tega, ker Zedinjene države nočejo izpolniti čilskih naročil ter je zaradi tega čilski poslanik v Washingtonu po nalogu svojega zunanjega ministra zahteval prednost pri dobavah za svojo državo.

Navzlic vsem tem zgovornim dokazom uničevalnih teženj severnoameriškega gospodarskega sodelovanja z državami Južne Amerike pa Roosevelt vendarle še vedno govori o potrebi vseameriške vzajemnosti in o sodelovanju vseh ameriških držav.

Kako bi Churchill in Roosevelt rada podjarmila vse narode

Buenos Aires, 22. okt. s. List »Prensa« objavlja članek znanega severnoameriškega novinarja Wellsa o bodoči ureditvi Evrope po vojni. Ta članek zasluži pozornost, ker zgovorno odraža angleško-židovsko miselnost in kaže, kakšna bi bila usoda Evrope, ako bi imel zadnjo besedo pri tem anglosaški svet.

Po mnenju Wellsa hočeta Churchill in Roosevelt ustvariti sistem »visokega svetovnega nadzorstva«, ki naj bi bil zaupan višjim duhovnim silam Zedinjenih držav, Anglije, Rusije, Kitajske in Indije. To najvišje nadzorstvo bi se izvrševalo nad vsemi prevoznimi sredstvi, nad surovinami ter nad osebnimi svoboščinami. Za organizacijo nadzorstva bi poskrbele Zedinjene države, Anglija in Rusija. Nadzorstvo bi poslovalo kot država neke višje vrste. Ne bi bilo treba več razgovarjati se z vladarji, predsedniki republik ali vlad, kajti vse te osebe bi bile potem samo posredovalci med »najvišjim nadzorstvom« in narodom. Veljalo bi še nadalje načelo suverenosti vsake države, vendar s podreditvijo svetovnim potrebam vsega človeštva. V razmerju do »najvišjega nadzorstva« bi bili voditelji posameznih narodov nekako v položaju guvernerjev severno-ameriških držav, katerim stoji nasproti predsednik Zedinjenih držav.

Trgovina bo svobodna in države ne bodo več težile po lastnem povečanju, ker ne bodo imele za to nikakega interesa, kakor ga ni n. pr. v posameznih državah Zedinjenih držav Severne Amerike. Vse nacionalistične zahteve, kakršne so n. pr. poljske, rumunske ali madžarske, bodo odpadle. Manjšinska vprašanja v Evropi bodo avtomatično urejena, ker ne bo nobena država imela več interesa, da se teh vprašanj poslužuje pri zasledovanju svojih političnih ali gospodarskih ciljev. Nacionalno čustvo posameznih držav bo nadomestilo federalno čustvo, ker bo vse človeštvo združeno v eni sami federaciji. Namesto svobode posameznih narodov bo univerzalna svoboda. Za prehod iz sedanje nacionalne dobe v federalno dobo bodo Zedinjene države in Anglija imenovale v vsaki državi posebno vojaško in gospodarsko nadzorno komisijo, ki bo za vse poskrbela.

Dobro je poznati te namere, da si ljudje lahko ustvarijo idejo o največjih anglosaških duhovih, pa tudi za to, ker prihaja po teh Wellsovih navedbah do izraza želja po oblasti, ki jo kaže anglosaška rasa.

Oster nastop ameriškega lista proti Angliji

Chicago, 22. okt. s. List »Chicago Tribune«, ostro polemizira v svojem uvodniku z angleškim časopisjem in z onimi angleškimi krogi, ki zahtevajo vojno napoved Zedinjenih držav Japonski. Ta vojna piše list, bi se kakor vse druge vodila v interesu Velike Britanije in bi zahtevala na stotisoče ameriški žrtev. Koristolovska in egoistična politika in morala Angležev močno razburjata list, ki daje razumeti Angležem, da je čas, da bi Anglija prenehala smatrati Zedinjene države za svoj dominion. Gre pri tem za novo ugotovitev popolne ameriške neodvisnosti, ki jo bo sicer hotela Anglija spet preslišati, ki pa bo prej ali slej zavzela konkretne oblike.

Italijani in Nemci odidejo iz Afganistana

Kabul, 22. okt. s. Generalni direktor za politične zadeve v zunanjem ministrstvu Afganistana je podal uradno izjavo, ki je bila nato objavljena v vseh tukajšnjih listih. Izjava se glasi:

»Pred približno dvemi leti, ko je izbruhnila vojna, je afganska vlada izrekla svojo nevtralnost, ki je bila takoj sporočena vsem inozemskim zastopnikom v Kabulu ter vsem narodom. Politika nevtralnosti je odgovarjala miroljubnim težnjam afganske vlade. Te težnje afganskega naroda, položaj Afganistana ter pogoji notranje in zunanje varnosti niso dovoljevali drugačnega zadržanja. Afganska vlada je storila vse, da bi ostala zvesta tej politiki. Vladar je ob raznih prilikah poudarjal zasledovanje te politike po vladi in vlada sama se je trudila, da bi njena nevtralnost ne bila prekršena. Inozemski državljani so bili med vojno podvrženi zaradi tega posebnemu nadzorstvu.

Že takoj ob izbruhu vojne pa je angleško in indijsko časopisje opozarjalo na nevarnost, ki da jo predstavlja za Afganistan skupina Nemcev v tej državi, pri čemer je oboje časopisje objavljalo vesti brez vsake podlage. Tudi angleška vlada je po svojem poslaništvu pokazala zaskrbljenost in svoje nezadovoljstvo spričo navzočnosti nemških in italijanskih državljanov v Afganistanu. Čeprav je zadržanje afganske vlade spričo ukrepov, ki jih je podvzela, bilo takšno, da bi moralo odstraniti sleherno takšno zaskrbljenost, se stališče angleškega časopisja na žalost ni spremenilo. Nato je izbruhnila vojna med Nemčijo in Rusijo ter je bilo sklenjeno zavezništvo med Moskvo in Londonom. Tudi po tem zavezništvu se stališče angleškega in indijskega časopisja ni spremenilo, izjave zaskrbljenosti in nezadovoljstva s strani angleške vlade pa so se povečale.

V zadnjem času je n. pr. indijsko časopisje objavilo dolgo vrsto člankov in vesti brez podlage, dokler nista končno angleški poslanik 17. t. m. ter sovjetski poslanik 19. t. m. zahtevala sprejem pri predsedniku vlade, od katerega sta zahtevala izgon nemških in italijanskih državljanov. Po zagotovilih, da hočeta obe vladi ohraniti popolnoma nedotakljivost in neodvisnost Afganistana sta izjavila, da se njuna zahteva ne nanaša na poslaništvi Nemčije in Italije ter na njuno diplomatsko osebje. Angleški minister je zagotovil tudi prost prehod nemških in italijanskih državljanov do one nevtralne države, do koder bi mogli dospeti.

Predsednik afganske vlade je odgovoril, da je Afganistan neodvisna in nevtralna država ter da hoče tak ostati, in je pripomnil, da bo zahteva obeh vlad predložena ministrskemu svetu in skupščini, ki bosta odobrila odgovor na postavljene zahteve. Ministrski svet se je sestal 20. t. m. ter je pristal na angleško in sovjetsko zahtevo, čeprav jo je smatral za neutemeljeno, samo zato, da bi odstranil sleherni povod nesporazumov. Določil je, naj bi se nemški in italijanski državljani vrnili domov preko Indije, Iraka in Turčije. Sklep ministrskega sveta je bil predložen pristojni komisiji skupščine, ki ga je tudi odobrila. Nobenega dvoma ni, da je afganski vladi žal zaradi odhoda nemških in italijanskih državljanov, ker bo imelo to slabe posledice za prosveto in industrijo države, vendar je pristala na te zahteve, da s tem dokaže, da hoče vztrajati v svoji politiki nevtralnosti.

Pristanek na odhod Nemcev in Italijanov je afganska vlada sporočila poslanikoma Velike Britanije in Sovjetske Unije, ki sta ponovno formalno izjavila in dala v tem smislu zagotovila, da njuni vladi nimata nikakega namena ogražati svobodo in neodvisnost Afganistana ter da nimata nobene druge zahteve ali predloga svojih vlad. Afganski zunanji minister je o vsem tem obvestil poslanika Nemčije in Italije, ki sta pristala na odhod nemških in italijanskih državljanov iz Afganistana ter na njihov povratek v domovino z angleškimi jamstvi. Končno izjavlja, da Afganistan, ki je že v preteklosti vedno dokazal svojo ljubezen do svobode in neodvisnosti, tudi danes ne sprejema nobene omejitve ali kompromisa glede svoje svobode in svoje časti. Afganska vlada ne bo trpela nobene kršitve svoje neodvisnosti, svojih pravic ter svoje narodne časti. Upamo, da se nihče ne bo dotaknil naše svobode, naše časti in naših pravic.«

Italija na Balkanu

Budimpešta, 22. okt. s. Uradni list »Pester Lloyd« objavlja članek o italijanski politiki na Balkanu, v katerem poudarja, da je vse balkansko področje sedaj pod italijanskim vplivom ter da brez Italije ne bo moglo odslej napredovati niti gospodarsko, niti kulturno. Italijansko politiko vodijo tu v prvi vrsti konstruktivna načela, ki jih ona uveljavlja povsod, kamor koli seže njen vpliv. Jadran je danes spet samo italijanski. Levi Sv. Marka zgovorno pričajo o ekspanzijski sili fašistične Italije.

Kovanci po 5 lir vzeti iz prometa

Rim, 22. okt. s. Z odlokom finančnega ministra z dne 15. t. m., ki bo te dni objavljen v Službenem listu, je odrejen odvzem iz prometa srebrnih kovancev po 5 lir. Ti kovanci bodo izgubili sleherno vrednost z dnem 31. t. m. in jih bo po tem mogoče zamenjati do 30. novembra t. l. pri vseh javnih blagajnah, poštnih, računskih, finančnih in železniških uradih.

Poplah v Čunkingu

Tokio, 22. okt. s. Po vesteh iz Čungkinga je sestava nove japonske vlade pod vodstvom generala Toja, povzročila paniko med voditelji Čangkajškovega režima, ki se sedaj boje večje japonske odločnosti v kitajskem vprašanju. Dokaz te panike in zaskrbljenosti je sklicanje izredne skupščine, ki naj razpravlja o novem položaju, nastalem po sestavi nove japonske vlade. Med tem je opažati v Čangkajškovi prestolnici povečano diplomatsko delovanje v stikih med kitajskimi voditelji ter anglosaškimi diplomati.

Avstralsko nezadovoljstvo z Anglijo

Lizbona, 22. okt s. List »Times« poroča, da potrebuje Avstralija velike količine petroleja, da ji ga pa Anglija ne more v zadostni meri nuditi. To dejstvo izhaja iz stalnih klicev, ki prihajajo iz Canberre v London. Tem klicem na pomoč pa sledi tudi potrtost v Avstraliji, ker se zdi Avstralcem postopanje Anglije zelo nekorektno in nelojalno in je spričo nesposobnosti Anglije, da bi pomagala Avstraliji, razumljivo, ako vzbuja strateški položaj Anglije v avstralskih krogih vedno večjo zaskrbljenost.

Nj. Vel. Kralj in Cesar v pomorski akademiji

Livorno, 22. okt. s. Nj. Vel. Kralj in Cesar je davi privatno obiskal pomorsko akademijo. Suverena so pred zavodom sprejeli poveljnik admiral Palavini in drugi visoki mornariški oficirji. Vladar je pregledal gojence, ki so bili razvrščeni v strumne vrste, nato pa je zavzel mesto na odru, ki je bil zgrajen za to priliko. Prisostvoval je slavnostnemu defileju mornariških gojencev. Po tej vojaški paradi je Nj. Vel. Kralj in Cesar obiskal posamezne prostore in delavnice akademije ter druge naprave. Prisostvoval je tudi telovadnemu nastopu in sportnim vajam gojencev, ki so ob zaključku zapeli sardinsko himno. Po glasnem pozdravu gojencev in oficirjev je suveren spet zapustil pomorsko akademijo. Med tem se je pred njo zbrala velika množica ljudi, ki je priredila vladarju navdušene manifestacije.

Sprejemi pri Duceju

Rim, 22. okt. s. Duce je sprejel senatorja de Capitania d'Azaga, predsednika nacionalne fašistične federacije hranilnic in posojilnic, ki mu je poročal o delovanju teh zavodov in drugih aktualnih problemih. Duce se je za delovanje teh zavodov prav posebno zanimal in je izrazil svoje zadovoljstvo, da so nenehoma in v vedno večji meri zbirali ljudske prihranke, kar je v vojni posebnega pomena. Z vpisovanjem državnih posojil je bil podan dokaz trdne volje, da se zberejo nova sredstva za narodno gospodarstvo ter tako zvesto prispeva k zmagi in za bodočnost države. Duce je odobril delovanje hranilnic v sedanjem izjemnem času in jih je pozval preko predsednika njihove zveze, naj še nadalje tiho delujejo v blagor najskromnejših slojev in države. Senator de Capitani je Duceju poročal tudi o preosnovi zavoda za visoko kulturo v Milanu, spričo katere bo zavod mogel opravljati svoje najvažnejše funkcije.

La costituzione della Federazione dei Fasci a Lubiana

Roma, 21 ottobre

Presi gli ordini dal Duce, il Segretario del Partito ha disposto la costituzione della Federazione dei Fasci di Combattimento di Lubiana.

Il Duce, su proposta del Segretario del Partito, ha nominato segretario federale l'Alto Commissario Emilio Grazioli.

Nomina

Il Segretario del Partito, Comandante Generale della G.I.L., ha nominato, su proposta del Comandante Federale, il fascista Pertoldi Guigi, Capo di Stato Maggiore della G.I.L. di Lubiana.

Ustanovitev Zveze borbenih Fašijev v Ljubljani

Rim, 22. okt. s. **Po navodilih Duceja je Tajnik Stranke odredil ustanovitev Zveze Borbenih Fašijev v Ljubljani.**

Duce je na predlog Tajnika Stranke imenoval za Zveznega Tajnika Visokega Komisarja Emilija Graziolija.

Imenovanje

Tajnik Stranke, generalni poveljnik G.I.L.-a (Italijanske liktorske mladine) je imenoval na predlog zveznega poveljnika fašista Pertoldija Luigija za šefa štaba organizacije GIL v Ljubljani.

Preureditev ceste Ljubljana-Škofljica odobrena

Rim, 22. okt. s. Pod predsedstvom ministra za javna dela se je včeraj dopoldne sestal upravni odbor ustanove državnih cest (Aziende Stradali) in je proučil ter odobril razen drugih rednih upravnih ukrepov tudi mnogo načrtov za zboljšanje omrežja državnih cest. Med drugim je odobril tudi ureditev ceste Ljubljana—Škofljica.

Gospodarstvo

Zemeljski zakladi v Albaniji

Iz Rima poročajo, da je bila te dni pod predsedstvom generalnega guvernerja za Albanijo gospodarska konferenca, na kateri je bilo podano poročilo o ustanovitvi italijansko-albanskega vrhovnega urada za gospodarski dvig dežele. Ta urad bo v bodoče vodil vsa javna dela, ki so važna za razvoj albanskega gospodarstva in spada v njegov delokrog zlasti gradnja železnic, cest in drugih naprav, izgraditev luk, gradnja mednarodnih telegrafskih zvez itd, vrhu tega pa tudi skrb za povzdigo kmetijstva in gozdarstva, rudarstva in industrije v Albaniji. S tem ukrepom je storjen nov korak za bodoči gospodarski razvoj Albanije.

V tej zvezi so zanimivi podatki, ki jih objavlja beograjska »Donauzeitung« o dosedanjih uspehih za mobilizacijo zemeljskih zakladov v Albaniji. V zadnjih dveh letih, odkar je Albanija vključena v italijanski imperij, je bilo že mnogo storjeno za izkoriščenje albanskih zemeljskih zakladov, ki so bili doslej zaradi pomanjkanja kapitala in prometnih zvez neizkoriščeni. V polnem teku je gradnja prve železnice v Albaniji, in sicer od Drača do Elbasana. To železnico bodo podaljšali do Ohridskega jezera, kjer so bila odkrita bogata ležišča raznih rud. Istočasno so pričeli graditi 80 km dolgo žično železnico za prevoz železne rude s kapaciteto 280 ton rude na uro. Ta žična železnica bo dograjena do konca letošnjega leta. Vrhu tega so bile zlasti v Severni Albaniji zgrajene nove ceste v skupni dolžini 1000 km. Z zgradbo teh prevoznih sredstev bo ustvarjen pogoj za izkoriščanje rudnega bogastva Severne Albanije.

Priprave za pridobivanje železne rude so že izvršene in bodo v kratkem omogočile letno produkcijo 1.1 do 1.5 milijona ton. Rudo bodo prevažali do Drača, vrhu tega bodo na mestu samem zgradili plavž z jeklarno za specialna jekla in hidroelektrično centralo, ki bo izkoriščala znatno razpoložljivo vodno silo. Na področju zapadno od Ohridskega jezera pri Podgradcu že kopljejo železno rudo (hematit), ki vsebuje 60% železa in nima žvepla, tako da je v visoki meri uporabna za pridobivanje najboljšega jekla. Ležišče izkorišča nova družba »Ferralba« v sodelovanju z državno družbo za pridobivanje rud »AMMI«. Družba »Ferralba« je sklenila z albansko vlado pogodbo, po kateri ima pravico izkoriščanje ležišč železne rude za 50 let.

Poleg železne rude je važna tudi **bakrena ruda** v skadarskem okolišu. Vzhodno od Skadrskega jezera ob Črnem in Belem Drinu so že Rimljani kopali rudo, ki vsebuje zlato in srebro. V turški dobi pa je kopanje rude docela zaspalo. Na tem področju so zlasti pomembna ležišča bakrene rude v južnem delu skadrskega okrožja ob izviru Drina pri Lešji, kjer so ležišča pirita, ki vsebujejo baker. Nadaljnja ležišča so bila odkrita pri Komeniti in Rehovi. Ponekod ima ruda do 14% bakra in 40% železa, poleg tega pa še nikelj in mangan. V zadnjem času so našli tudi v Južni Albaniji bakreno rudo. V strokovnih krogih računajo, da se bo oskrba Italije z bakrom iz albanskih piritov lahko povečala na letnih 6000 ton.

Važna so tudi ležišča **kromove rude**, ki so prav tako pri Podgradcu ob Ohridskem jezeru. Ta kromova ruda vsebuje znaten odstotek kroma. Z izkoriščenjem tega ležišča rude bo Italija lahko krila vso svojo potrebo, ki znaša 20.000 do 25.000 ton na leto in bo krom morda lahko še izvažala. Ugotovljena ležišča omogočajo zaenkrat oskrbo Italije s kromom za 10 let. Verjetno pa je, da bodo odkrita še nova ležišča rude.

V Južni Albaniji pa so, kakor znano, odločilne važnosti ležišča nafte in bituminoznih rudnin. V bližini Valone kopljejo bitumen in znaša letna produkcija okrog 20.000 ton. Nafto so najprej pričeli pridobivati v bližini Valone, kjer je navrtala prve sonde družba Società Italiana delle Miniere di Selenitza. Od leta 1925, ko so se umaknili iz Albanije angleški in ameriški koncesionarji, pa se je z italijanskim kapitalom nadaljevalo izsledovanje, ki je imelo velike uspehe, zlasti v področju reke Devoli kjer se cenijo doslej odkrita ležišča nafte na 11 milijonov ton. Tu pridobiva olje družba AGIP (ki je modele vrtalnih naprav razstavila tudi na ljubljanskem velesejmu). Ta družba pridobiva sedaj olje v preko 100 sondah in je za prevoz olja do Valone že pred leti zgradila cevovod, ki je dolg 46 milj in ima tri postaje s črpalnimi napravami, s katerimi se pritiska olje skozi cevi. Podatki o produkciji nafte se zaradi vojne sedaj ne objavljajo. Zadnji uradni podatki se nanašajo na prvo polletje 1939. ko je znašala produkcija 105.000 ton. Od tedaj pa se je produkcija še znatno dvignila, zlasti odkar je Albanija vključena v italijanski imperij.

Gospodarske vesti

= **Znatno povečan italijanski blagovni promet preko železniških obmejnih postaj v letu 1939/40.** Iz statističnih podatkov Italijanskih državnih železnic je razvidno, da se je v letu 1939/40 znatno povečal promet blaga preko Italijanskih obmejnih železniških postaj. Kakor poroča agencija AGIT je količina blaga, uvoženega preko železniških obmejnih postaj, v letu 1939/40 narasla na 8,297.000 ton nasproti 3,488.000 tonam v letu 1938/39. Promet izvoznega blaga preko obmejnih železniških postaj pa se je povzpel na 4,360.000 ton nasproti 2,894.000 tonam v letih 1938/39. Najbolj se je dvignil promet na obmejnih postajah Domodossola, Chiasso, Brennilero, Tarvisio in Postojna.

= **Udeležba koncerna Herman Göring-Werke v rumunski železarski industriji.** Nemški listi poročajo, da je družba A. G. Reichswerske »Herman Göring« prevzela 13% delnic velike rumunske železarne v Rešici. Ker je imela že doslej Brnska tvornica orožja, ki spada prav tako v koncern Herman Göring-Werke 7% delnic železarne v Rešici, znaša celotna udeležba koncerna 20%. Ta transakcija je v zvezi s spremembami pri velikem rumunskem oboroževalnem podjetju Malaxa, ki je bilo dano v zakup posebni nemško-rumunski družbi z udeležbo koncerna Herman Göring-Werke.

= **Novi hrvatski trgovinski minister.** Kakor smo že poročali, je poglavnik razrešil dolžnosti trgovinskega ministra Marjana Simića in je imenoval za trgovinskega ministra dr. Dragutina Totha hrvatskega poslanika v Bratislavi. Novi trgovinski minister je rodom iz Slavonije. Študiral je na Dunaju in v Budimpešti ter je bil najprej uradnik finančne direkcije v Zagrebu, nato je sodeloval pri organizaciji zagrebškega poštnega čekovnega zavoda. Ko je bil leta 1922 odpuščen iz državne službe se je posvetil zadružništvu. Ustanovil in organiziral je znano hrvatsko zadružno organizacijo »Gospodarska sloga«. V jeseni 1940 pa je bil postavljen za generalnega direktorja »Prizada« Po razpadu Jugoslavije se je stavil na razpolago novi hrvatski vladi, ki ga je v juliju imenovala za hrvatskega poslanika v Slovaški, od koder je sedaj prevzel mesto ministra za obrt, trgovino in industrijo.

= **Lesne uzance.** Uzance za trgovanje z lesom (obnovljene) v italijanščini in slovenščini je pravkar izdala Ljubljanska borza za blago in vrednote. Knjižica stane 12 lir in je **na prodaj v vseh večjih ljubljanskih knjigarnah** ter pri borznem tajništvu.

= **Zimska krma za kunce.** Ker mnogo kuncerejcev nima prilike naročiti si potrebne količine krme za prehrano svojih živali čez zimo namerava Železničarska splošna gospodarska zadruga v Ljubljani nakupiti potrebno količino omenjenih krmil, če se nabere za vagonsko pošiljko prednaročil na korenje, peso in kolerabo ter vsaj za pol vagona sena ali suhe detelje. Naročila sprejema društvo »Mali gospodar«, Gosposka ulica št. 4, med uradnimi urami od 16. do 18. in Železničarska splošna gospodarska zadruga, Bleiweisova 35/II. O priliki naročila se plača na račun kupnine po 0.50 lire za vsak naročen kilogram korenja, pese ali kolerabe in 1 liro za vsak naročen kg sena ozir. detelje, ki se bo oddajala v stisnjenih in povezanih balah od 30 do 50 kg teže. Rok za prednaročilo poteče 25. oktobra t. l. Kmila se bodo oddajala po stvarni ceni stroškov brez pribitka za zaslužek.

Poslopje naše Opere večajo

Dobilo bo predvsem nove prostore za umetniško in tehnično osebje in nove kotlarne

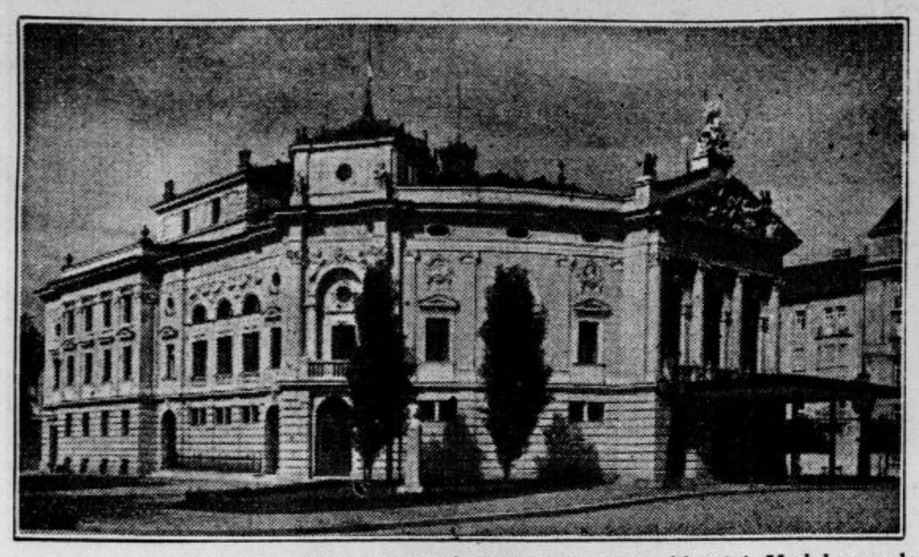

Ljubljana, 22. oktobra.

Kakor je »Jutro« že kratko poročalo, so postavili ob opernem gledališču v Puccinijevi ulici zidarske odre. Stavbna dela je prevzela tvrdka Dukić in drug. Iz tega je razvidno, da bo operno gledališče povečano. — Eksc. Visoki Komisar se je že takoj po prihodu živo zanimal za vsa pereča vprašanja, posebno pozornost pa je izkazoval vprašanju povečanja opernega in dramskega gledališča. Eksc. Grazioli se je na prošnjo gledališke uprave pozanimal tudi za načrte povečanja obeh obstoječih poslopij in je zagotovil svojo pomoč.

Povečanje Opere je bilo nujno potrebno, ker poslopje že zdavnaj ni več ustrezalo potrebam tako velikega mesta, kakor je Ljubljana. Ne samo prostori za občinstvo, tudi oder in prostori za umetniško in tehnično osebje so že davno odslužili. Naše gledališče trpi predvsem pomanjkanje prostora za garderobo in za pisarne, v prvi vrsti pri upravi in blagajni. Vsakdo ve, da je mnogo važnejše, kakšno je gledališče za »kulisami«, kakor pa, kakšno je pročelje. Pomisliti je treba tudi na to, da je vse tisto, kar vidi navdušeni gledalec na odru, iz parterja, lože ali galerije, sad dolgotrajnega, trudapolnega dela in je torej prvenstvene važnosti, kakšni so prostori, v katerih se igralci pripravljajo za nastop pred občinstvom. Izdelava načrtov je bila poverjena strokovnjaku inž. Černivcu, višjemu svetniku Visokega Komisariata na oddelku ministrstva javnih del Iniciativa za razširitev gledališča je izšla prav za prav od inž. Černivca in on ima tudi največ zaslug za novo kulisarno Narodnega gledališča, ki spada med največje in najmodernejše. Načrte za povečanje opernega gledališča je pod njegovim nadzorstvom izdelal inž. Gaspari.

Povečanje opernega oledališča bo obsegalo večji prizidek za odrom do posestne meje v višini pritličja, prvega in drugega nadstropja. Tako bodo pridobljeni številni novi prostori. V pritličju bo novi prostor za spravljanje premoga in odlaganje pepela, delavnica za dve centralni kotlarni in nova centralna kotlarna z novimi kotli pod sedanjim zaodriščem, potem prostor z uglaševanje instrumentov in velik prostor za odrom za odlaganje kulis, zvezan z odrom z okrog 7 m širokimi varti. V prvem nadstropju v prizidku bo kadilnica za umetniško osebje in soba za ženski balet za deset oseb. V drugem nadstropju prizidka pa bo prostor za statiste in moški baletni zbor ter velika baletna dvorana, okrog 7.5x11 m velika, in končno soba za pomožni ženski zbor in statistke. Dosedanji prostori ob odru v splošnem ostanejo, razen dveh dvoran v drugem nadstropju, ki služita hkrati za garderobo moškega in ženskega zbora in za zborovske ter orkestralne skušnje. Obe dvorani bosta preurejeni izključno za garderobo moškega in ženskega zbora. V adaptiranem, deloma dvignjenem podstrešju ob straneh avditorija bosta dva nova prostora z novimi skladišči za obleke; v drugem nadstropju pa je končno v načrtu še nadzidek ob odru, kjer bosta dve veliki dvorani, vsaka okrog 4 m visoka, približno s 60 kvadratnimi metri površine za zborovske in orkestralne skušnje in dve krojačnici, zadostno veliki in razsvetljeni. Krojačnici bosta moška in ženska. Urejeno bo tudi 80 kv. m obsegajoče skladišče za obleko.

Namestu obstoječe stanovanjske hiše za opernim poslopjem pa je projektiran nov prizidek, ki bo stal približno 6 m stran od ceste, neposredno naslonjen na poslopje. V tem prizidku bo zahtevam ustrezajoča veža z vetrolovom, vratarjeva loža in stanovanje gledališkega mojstra, ki je kot čudališču. Stanovanje bo sodobno urejeno z var poslopja nujno potreben vsakemu glevsemi pritiklinami. V tem prizidku bo še prostorno skladišče muzikalij.

Na Igu je gorelo

S hitrim posredovanjem gasilcev je bila preprečena še večja nesreča

Ljubljana, 22. oktobra.

V torek zvečer, prav ko se je dobro stemnilo, so Ljubljančani in večina prebivalcev južnega dela Ljubljanske kotline opazili pod Krimom velik ognjen sij. Izgledalo je, kakor da so goreli gozdovi na Krimu. Ljudje pa so imenovali tudi vse vasi v ižanski okolici, kjer naj bi gorelo. Nazadnje se je razvedelo, da gori na Igu.

Na doslej še nepojasnjen način je začelo goreti gospodarsko poslopje posestnice Neže Železnikarjeve. Ogenj se je hitro širil in je najprej preskočil na Železnikarjevo stanovanjsko poslopje in v kratkem je bila v plamenu vsa hiša. Goreči utrinki so zažgali dalje skedenj soseda Alojzija Štebljaja in njegovi dve gospodarski poslopji. Tudi hlev in lopa posestnice Neže Stražišarjeve sta se vžgala.

Na kraju nesreče so se kmalu zbrala številna gasilska društva, predvsem gasilci iz domače vasi, iz Matene in gasilske čete Ljubljana-Barje. O požaru so bili obveščeni tudi ljubljanski poklicni gasilci, ki so malo pred pol 9. pod poveljsvom Frana Rozmana in 12 možmi odbrzeli z motorno brizgalno na pomoč. Kmalu za njimi so se odpeljali tudi člani ljubljanske prostovoljne gasilne župe pod poveljstvom predsednika Zupančiča. Na kraj pcžara sta se pripeljala tudi načelnik mestnega gasilskega odseka inž. Goričar in slučajno v Ljubljani se mudeči poveljnik italijanskega gasilskega korpa inž. dr. Conighi.

Ob nesreči je pihal precej močan veter in je bila nevarnost, da se bo požar razširil na vso vas, ker stojijo hiše tesno druga ob drugi. Združeni gasilci so se z vnemo lotili gašenja in posrečilo se jim je omejiti ogenj. Goreča poslopja pa so imela v sebi toliko netila, da je bila šele ob 1. po polnoči odstranjena nevarnost in je ostala potem na pogorišču samo še požarna straža.

Delno ali povsem je pogorelo pet gospodarskih poslopij in stanovanjska hiša Železnikarjeve. Vsi letošnji pridelki so bili uničeni, ker zaradi naglega širjenja ognja ni bilo možno iz gospodarskih poslopij ničesar rešiti. Velike škode ne bo mogoče pokriti z denarjem, razen tega pa so bili pogorelci zavarovani proti požaru le za manjše zneske.

Zaradi ognja nastale škode doslej še niso ocenili, brez dvoma pa je zelo velika. Kljub veliki nesreči, ki je zadela Ižance, pa je prebivalstvo lahko zadovoljno, da je ogenj zavzel razmeroma majhen obseg. Saj so mnoge strehe v vasi še krite s slamo in bi se ognjeni element razbesnel po vsej vasi.

Dogoni goveje živine za klanje v Ljubljani

Prihodnja dogona na sejmišče v Ljubljano bosta v sredo 29. oktobra za I. skupino občin Brezovica, Dobrova, Ježica, Ljubljana in Log; za II. skupino Dobrunje, Ig, Polje, Rudnik Tomišelj in Želimlje pa v sredo 19. novembra. Nadaljnja dva dogona bosta pa za I. skupino 3. decembra ter za II. skupino 23. decembra. Teleta bo komisija za enkrat prevzemala vsako sredo ob 10. uri na klavnici tuli na račun dogona, morajo pa biti pripeljana natanko ob tej uri.

Obveznike opozarjamo na podrobne predpise o dogonih, da ne bodo imeli sitnosti. Ocenjevanje se začne točno ob 9. uri, ob 11. uri je tehtanje in ob 13. izplačevanje. Kdor po 9. uri vsaj do 10. ure prižene žival, se mu za kazen in zato, ker prebije žival na mestu manj časa pred tehtanjem, odtegne pri teži 10 do 20 kg. Kdor pa živino prižene šele po 10. uri, bo njegova žival zavrnjena, povrhu pa mora plačati še kazen. Tudi onemu, ki pri izplačevanju po vrstnem redu ni navzoč, bo odtegnjen manjši znesek zaradi motenja poslovanja, a zamudniki iz drugih dogonov morajo po denar v Ljubljano. Zato mora biti živina ob 8.30 uri na sejmišču, oziroma najkasneje ob 8.45 postavljena po vrstah pri dotičnih napisih za hitrejše ocenjevanje. Za komisijo naj vsak pripravi rdeči pozivni listek, na podlagi katerega se izplačuje, ter živinski potni list.

Z dogoni v Ljubljano se je doslej nekoliko zategnilo zaradi mleka in tudi zato, da bi mogli obvezniki pripraviti ali si nabaviti primerne živali za oddajo. Da ne bo treba prisilnih pozivov na škodo obveznikom, je najbolje, da obvezniki vsakega kraja sporazumno med seboj določijo dajatve za vsak mesec. Vsak gospodar pa, ki ima žival pripravljeno za oddajo, naj jo prijavi že 14 dni pred dogonom na občini, da dobi rdeči pozivni listek in da je pri tem še dovolj časa za prisilni poziv primanjkljaja. Ker mora vsak gospodar oddati določeno mu vinkulirano kvoto tudi če ima le plemensko ali molzno živino, so prošnje za oigoditev ali znižanje brez pomena — posebno, ker se za sedaj prisilno poziva, v kolikor se mora, obveznike z višjo težo. V kolikor kdo odda tudi plemensko žival, naj to javi na občini, da se morda že doma, drugače pa na dogonu žival zamenja, ker je interesentov za tako živino dovolj. V kolikor pa dva želita kriti manjše obveznosti skupno, naj tudi to sporočita na občini, da to vpiše v seznam.

Zagreb se brani novih priseljencev

Mestna in državna oblastva so izdala vrsto ukrepov, ki naj zajezijo vedno večji dotok prebivalstva

V zvezi z zagotovitvijo prehrane za mestno prebivalstvo je zagrebška občina podvzela nekatere ukrepe, s katerimi hoče zavreti nepotreben priliv prebivalstva v mesto. Posebno zadnje mesece je v Zagreb prišlo mnogo novih stanovalcev, ki nimajo stvarne potrebe za bivanje v mestu.

Vsem onim, ki so vezani s službo in katerim ni neobhodno potrebno živeti v mestu, je občina ustavila izdajanje krušnih kart, da bi prebivalci ostali v manjših pokrajinskih mestih. Ukrepom mestne občine so se pridružila tudi državna oblastva in je ministrstvo notranjih zadev, kakor smo že poročali, izdalo posebno odredbo vsem merodajnim oblastvom o preprečevanju nepotrebnega priseljevanja v Zagreb. Po tej odredbi lahko tisti, ki niso vezani na stalno bivanje v mestu, ostanejo in se zadržujejo v Zagrebu največ 10 dni s posebnim potrdilom upravnih oblastev.

Ta ukrep bi bil že zdavnaj potreben, ker so se v Zagreb nenadzorovano priseljevali vsa leta. Od leta 1918. je sprejel Zagreb 200.000 novih doseljencev. Mesto je hitro rastlo, toda ni bilo pripravljeno na tako velik porast. Manjkalo je stanovanjskih prostorov in so zato na vrat na nos gradili nova naselja, ki niso odgovarjala regulacijskemu načrtu in danes zelo ovirajo razvoj mesta. Naselja južno od železniške proge so enostavno zaprla širjenje mesta proti Savi, prav tako, kakor svoj čas železniška proga. Doseljenci so prihajali v mesto najrajši v času gospodarskega procvita, smatrajoč, da jim bo tam zagotovljen lažji obstanek. Mnogi so z namenom, da bodo v Zagrebu postali imoviti, prodali v rodnem kraju vse, kar so imeli, in odšli v mesto.

Po prvi svetovni vojni se ni zelo spremenila le okolica mesta, ampak tudi notranjost. Prezidavali so kleti in podstrešja za stanovanjske prostore, iz stanovanjskih prostorov pa so nastajale delavnice in iz stanovanj lokali. Ko je minila prva možnost zaslužka, se mala premoženja niso mogla obdržati in so propadle mnoge majhne eksistence. V nezdrave in neprimerne prostore so se zaradi nizkih najemnin vseljevale družine, v njih pa niso mogle nuditi svojim članom rednega in zdravega življenja.

Za mesto predstavlja hitro priseljevanje velike nevšečnosti in materialne žrtve. Razen gradbenih problemov so se pojavila tudi mnoga društvena in zdravstvena vprašanja, ker je velik del priseljencev ostal brez možnosti zaslužka in odvisen od mestnih ustanov. Nihče ni vodil brige, da bi zajezil priliv prebivalstva v mesto, v katerem ni imelo pogojev za obstanek. Ročni delavci so prihajali ne vedoč ali bodo našli zaposlitev ali ne, pa tudi nad obrtniškimi delavnicami nihče ni vodil nadzorstva. Zraslo je toliko novih delavnic, da je druga drugo dušila in ovirala njen obstanek.

Mestna občina je hotela uvesti red v stanovanjske razmere in omogočiti primerno namestitev tistim, ki so že bili v mestu, a so morali stanovati po neprikladnih prostorih za stanovanje. V dobrih 10 letih je zgradila 75 pritličnih stanovanjskih hišic, 27 enonadstropnih, 17 dvonadstropnih, 22 trinadstropnih in eno štirinadstropno poslopje. V njih je 1047 stanovanj z eno sobo, 223 stanovanj z dvema sobama, 22 s tremi in eno stanovanje s 4 sobami. Za te objekte je občina porabila čez 60 milijonov kun. Za omiljenje stanovanjske bede je občina prodala večji del svojih stavbišč in s tem pospešila gradbeno delavnost. Z njeno pomočjo in posredovanjem je bilo zgrajenih 3882 hiš s 16.359 stanovanji. Pozneje je zagrebška mestna občina zgradila še 8 trinadstropnih poslopij s 120 stanovanji.

Da omogoči nemoten razvoj mesta, je je zagrebška občinska uprava prevzela nadzor nad parcelacijami ne samo v mestu samem, ampak tudi v njegovem ožjem okolišu. Brez predhodne odobritve mestnega sveta ne bo odobrena nobena parcelacija, ki ni v skladu z občim regulacijskim načrtom. Oblastva upajo, da bodo doslej izdani ukrepi dovolj učinkoviti za zajezitev novega navala priseljencev.

V spomin prijatelju Juliju Polcu

(Negovorjen nagrobni govor)

V mirnih časih bi se bil ob odprtem grobu z besedami poslovil od Tebe, spoštovani prijatelj, in bi Ti bil morda spregovoril takole:

Predragi prijatelj! Dolga je bila pot Tvojega, naporov in truda, borb pa tudi uspehov polnega življenja. Skoraj 9 desetletij Ti je bilo usojenih v tej dolini solz, ki zasluži sedaj bolj nego kdaj to ime. In vendar si za nas vse, ki smo Te poznali, spoštovali in ljubili, odšel še vedno prerano in hudo Te bomo pogrešali.

Vsa ta dolga doba Tvojega življenja je bila posvečena svojcem in slovenskemu narodu. Rojen v Ljubljani, si se po dovršitvi svojih studij zopet naselil v svoji ožji domovini in služboval ter živel do svoje smrti v njej. Temeljito poučen v svoji stroki, odličen pravnik in mož kremenitega značaja, globoke preudarnosti, odločnosti in neustrašenosti, si bil kakor ustvarjen za sodnika. Ta svoj ljubljeni poklic, ki si se mu predal z vso svoio vztrajnostjo, doslednostjo, vdanostjo in ljubeznijo, si izvrševal najprej v Ljubljani, potem v Kamniku, v Škofji Loki, v Logatcu in zopet v Kamniku, Na Brdu in zopet v Kamniku ter končno v Ljubljani. Na teh mestih si se povzpel na lestvici uradniške hierarhije do vrha in, ko si doslužil, si se zopet stalno naselil v svojem ljubljenem Kamniku, kjer si si bil sočasno izbral tudi svojo življenjsko družico. Povsod si užival polno zaupanje prebivalstva in spoštovanje vse javnosti.

Že kot mlad avskultant si bil ljub prijatelj Josipu Jurčiču in kot član krožka »Omega« njegov sotrudnik v časnikarskem poslu. Duhovit in dovtipen, poln zdravega humorja, si bil prijeten in ljubljen družabnik, bodisi da si na Brdu ali v Lukovici »Pri Slaparju« pred večerjo kramljal s svojimi prijatelji, zlasti s sošolcem Jankom Kersnikom in Jankom Rahnetom blagega spomina, kjer so se kresale misli duhovitih in nadarjenih mož, bodisi da si županoval prijateljskemu omizju v »Dolgi vasi« v Ljubljani, ali da si nam na tedenskih ali še pogostejših sestankih na svojem domu v Kamniku.

Odlikoval Te je fenomenalen spomin, ki Te ni zapustil do zadnje Tvoje ure.

Toda vedno ni bil tako miren tek Tvojega življenja, kakor žuboreč potoček, včasih se je izpremenil v divji hudournik, kadar so se pripodili temni oblaki nad Tvoje obzorje. Trije dogodki so Ti zasekali hude rane, ki se nikoli niso povsem zacelile: ko Ti je smrt ugrabila nepozabnega sinčka Sipka v nežni mladosti, ko Te je Tvoja zvesta življenjska družica prerano zapustila in ko se je ospel mnogo obetajoč cvet, Tvoj vnuk, nadarjeni in simpatični jurist Marijan. Tudi čas, ta najzanesljivejši ranocelec Te ni mogel potolažiti in še v zadnjih dneh si klical vse tri svoje drage pokojnike in jih prosil pomoči, kakor hrepeneč po združitvi z njimi v večnosti.

Koliko let smo vsako nedeljo in praznik — dokler niso opešale Tvoje telesne moči —skupno romali na naše lepe Žale, da tam posetimo svoje drage pokojnike. Globoko sklonjen si vsakikrat stal ob grobu in z nagnjeno glavo zrl na gomilo, pod katero spijo Tvoji dragi nevzdramno spanje, in od časa do časa se Ti je izvil slišen vdih iz Tvojih prs. Potem pa si se zopet ponosno zravnal, kakor zmagovalec nad globoko boljo in kakor zamaknjen si upri pogled na naše divne planine in občudoval njihovo krasoto. In Ti skalnati grebeni Ti bodo vračali Tvojo ljubezen do njih, ker bodo stali kot trdna, nema straža nad Tvojim grobom in Ti pošiljali vsak dan sveže pozdrave s svojih jutranje ali večerno ozarjenih vrhov.

Vendar večer Tvojega življenja ni bil samoten, ožarjen je bil od ljubezni in vdanosti dveh Tvojih vrlih sinov, ki sta Ti bila v veselje in tolažbo, v čast in ponos, saj zavzemata oba odlični mesti v človeški družbi, prvi kot znanstvenik in učitelj na našem najvišjem znanstvenem zavodu — kot univerzitetni profesor in akademik, drugi v zdravstveni stroki kot najvišji čuvar zdravstva kamniškega okraja — višji zdravstveni nadzornik.

Sam pravičen sodnik, si sedaj lahko mirno stopil pred Večnega Sodnika in mu z lahko vestjo prepustil, da izreče sodbo o Tvojega življenja pravdi. Že pred letom dni je izginila Tvoja markantna postava s kamniških ulic in sedaj izročamo še to, kar je minljivega, materi zemlji.

In ko stojimo potrtih src in žalostnih duš ob Tvojem odprtem grobu in ko Ti pošilja krasen jesenski dan zadnje solnčne pozdrave v Tvoje bodoče domovanje, preden ga ne zajame tema, Ti svečano obetamo, da Ti ohranimo zvest, prijazen in svetel spomin.

Počivaj v miru, snivaj sladko večni sen, naj Ti bo lahka zemlja domača!

Ave anima candida!

Lapidarius.

Še nekaj navijalcev cen pred sodiščem

Ljubljana, 23. oktobra

Sodnik poedinec dr. Pompe mora večkrat reševati zelo zamotane primere prestopkov proti uredbi o draginji. Take razprave se silno podaljšajo in večkrat jih mora sodnik preložiti. Med drugim se je zadnjič mnogo razpravljalo o vinu. Pred sodnika je moral neki gostilničar iz Ljubljane, ker je zahteval previsoko ceno božji kapljici. Dejal je, da toči veliko število različnih vin in je strokovnjaško pripovedoval, da so vina sortirana in tipizirana. Iz same Dalmacije je naštel celo vrsto vin, o katerih Ljubljančani doslej niso imeli niti pojma. Razprava je bila zelo dolgotrajna.

Pred sodišče je moral tudi neki trgovec, ki mu je obtožnica očitala, da je prodajal milo po znatno previsokih cenah. Obtoženec pa seje zagovarjal, da je bilo prodano milo toaletno milo znamke »Speick« in da ne spada med tipizirane vrste, to se pravi, da ga je smel prodajati dražje, kakor pa je bila cena določena. Sodnik je zaslišal strokovnjaka, ki je potrdil obtoženčevo izpoved in dejal, da je bila cena primerna. Na podlagi tega je sodnik obtoženca oprostil.

Tudi trije možki z Ježice so se morali zagovarjati pred sodnikom, ker so brez živinskega potnega lista prodajali rejenega vola. Nato so vola zaklali in večji del mesa prodali, ostanek pa pridržali zase. Obtožnica jim je očitala, da so nakupili blago sumljivega izvora. Vsi trije so izjavili, da so nedolžni in da so sklenili pošteno kupčijo. Eden od trojice pa je bil poleg tega obtožen, da je junija prodajal goveje meso po 10.65 lire in da je na ta način znatno prekoračil uradno določene cene. Ta očitek je mož priznal in je pristavil, da je bila za meso takrat res stiska. Sodnik je vse tri oprostil prvega greha, obsodil pa je onega, ki je prolajal goveje meso, na 10 dni zapora, 350 lir denarne kazni in povračilo povprečnine.

Pred sodišče bodo prihodnje dni prišle tudi številne gospodinje, ki se nikakor nočejo sprijazniti z disciplino na trgu in brezvestno draže različna živila. Doslej je bilo ovadenih že 15 takih verižnic v lastno škodo in ni dvoma, da bo za te razprave vladalo veliko zanimanje. Obsodba takih prestopkov pa bo tudi v javnosti izzvala splošno zadoščenje.

Igra narave

Dol. Toplice, 21. oktobra.

»Jutro« je že pred nekaj časa poročalo, da sedaj v jeseni, ko je je ajda odcvetela, medi hoja pod Krimom. Je to pač izreden primer in prava igra jesenske narave, ker hoja navadno medi v mesecih juliju in avgustu, redkeje že junija. Zato si žele čebelarji ob hojevem medenju mnogo lepih dni, da je pridelek izdatnejši. Kakor že pred časom pod Krimom tako sedaj ob lepih prav poletno toplih dneh medi hoja tudi ob vznožju kočevskih hribov.

Ko so o tem izrednem pojavu pripovedovali delavci, ki imajo opravka v gozdu, in trdili, da so v gozdu celi roji čebel, čebelarji temu niso mogli verjeti. A pogled v panj in v satje, ki je bilo že iztrčano po slabi ajdovi paši od letnega hojevega medu, ki ni primeren za ozimljenje čebel, je dokazal, da hoja res medi. Kajti v prej praznih satnicah je zopet nabranega precej hojevega medu, ki ga bo treba ob lepem vremenu zopet izpihati in nadomestiti s sladkorjem, katerega se je tudi letos posrečilo dobiti slov. čebelarskemu društvu za svoje člane.

Sedanje medenje hoje, ko nastopajo že hladne noči in se pojavljajo jesenske slane, je nov dokaz igre narave. Seveda hoja ne bo dalje časa medila, vendar daje upanje na prihodnje leto, da bo odprla svoje zaklade in polnila čebelne panje s sladkim medom.

Rdeči križ poroča

Pošto naj dvignejo na Tyrševi cesti 11/I:

Adamič Helena, Sv. Petra cesta, Azko Josip, Trstenjakova 1, Bivši pokrajinski pokojninski sklad za občinske uslužbence, Benkovič Pepca, tovarna »Pax«, Bizjan Marija, Knezova ulica, Braniselj Fran, Standard Vacuum Oil Comp., Bratuž, učitelj, Bregant Sonja, Jarška 36, Bureš Medo, urar, Miklošičeva cesta, Engelsberger Vitja, Devova 9, Finančna direkcija, računski oddelek, Furman Jože, Petričeva 7, Gostinčar Meta, upravnica pošte, Kern Hugo, Miklošičeva cesta, Koželj Mimica, Tržna 6, Koželj Tončka, glavna pošta, Leder Nada, Zagrebška ulica, Lekan Jože, ravnatelj, Malašič Matija, finančna direkcija, Maver Ciril, drogerija »Salus«, Mayer Karel, Merčnikova 6, Melihar Stane, prof. klas. gimn., Mercina Franc, Žibertova 27, Mihelčič Franc, Kodeljevo, Mihevc Tončka, Mrlak Frančiška, Zg. Šiška, Nerat Anton, Ob Janševi 9, Petrič Alojzij, Suvoborska 14, Petrovič Nikola, Medvedova 5, Pipan Ludvik, Radio Ljubljana, Ravnikar Tone, Vič, Roman Stane, Ribar Rea, Koblerjeva 5, Sancin Franc Linhartova ulica, Senčar dr. Drago, želez. dir., Stanovnik dr. Aleš, Schaup Sergej, Kotnikova 21, Supan Magda, Celovška 50, Saffer Francka, Šmid Andrej, Solinc Z., Šubic Ciril, Kosova 4, Šušrat Janez, glavna carinarnica, Vidic Albina, Moste, Vrabic Fanika, Pred škofijo, Wester Josip, Pompova 4, Zajc Joško, Cankarjevo nabrežje, Zupančič Ačim, akademik, Kovačič Peter, profesor.

V tajništvu naj se zglasi odpošiljatelj pisma na ime rodbine dr Jos. Povalej, nadalje ga Jelka Iglič, ing. Cimpermanova, njeni svojci, Ivan Božič, mizar želez. delavnice, odnosno svojci ali znanci.

Gdč. Angela Piškur, Vidovdanska 9, naj dvigne dokumente v kurirskem odseku.

Rdečemu križu so darovali: g. arhitekt Costaperaria iz Ljubljane 105 L. (stanarina za časa velesejma), g. Zore Rudolf iz Ljubljane 100 L., namesto venca na grob ge. Zore Marije iz Kranjske gore, g. Zupan Julij iz Ljubljane 200 L., v počastitev spomina dvornega svet. g. dr. Julija Polca Plemenitim darovalcem iskrena hvala.

Dobitki Meranske loterije

Po uradnem poročilu o izidu zadnjega žrebanja Meranske loterije povzemamo celotni pregled številk:

Prvi dobitek je zadela serija AF 73.777, drugi dobitek AB 01.137, tretji dobitek V 68.588, četrti dobitek M 09.497, peti dobitek Q 48.703.

Ostale dobitke, vezane na konje, so zadele številke:

A 53059; B 84247; C 95162; D 98535; F 31456; G 32833; K 11808; K 27701; K 51421; K 07037; J 48823; J 98824; L 32473; L 86972; M 21611; O 45211; O 52902; Q 19174; R 72579; U 45835; V 668539; AA 63250; AE 19961; AE 78692; AF 35324; AG 18917; AI 29598; AL 56647; AN 43180; AO 19190; AQ 70117; AS 09066; AT 90530; AU 04258; AU 51272; AU 52241; AX 68524.

100 tolažilnih dobitkov odpade na številke:

A 94243; B 10234; C 25697; C 49645; D 24873; D 38918; D 78132; E 25299; E 41622; E 46459; E 57596; E 86634; F 38031; F 62941; G 40432; G 70005; H 37699; K 15712; K 43620; K 50821; I 54608; I 70937; J 01569; J 21197; J 43612; L 06198; L 36892; M 34736; M 74873; N 38315; N 55862; N 61029; N 63003; O 30267; Q 53757; Q 64758; P 63797; R 78519; R 80566; S 07037; T 30742; U 25708; V 12746; V 15613; V 97448; X 06760; X 69833; Z 17285; Z 62148; AA 48618; AA 56612; AA 58162; AA 83130; AB 07598; AB 36245; AB 55561; AB 83943; AB 39143; AC 22362; AC 83706; AC 94939; AD 20798; AF 57848; AG 13682; AG 21205; AG 86350; AH 45488; AH 53812; AH 57254; AH 88787; AK 01563; AK 06223; AK 58994; AK 92660; AI 83237; AJ 74764; AJ 93459; AL 45448; AL 80934; AM 29841; AN 04854; AN 07840; AO 01214; AO 76373; AO 92981; AP 39022; AP 71232; AQ 88812; AR 05242; AR 05447; AS 82673; AT 56012; AT 85176; AU 59802; AU 86834; AV 54462; AX 32936; AX 53707; AZ 26015; AZ 33806.

50 turističnih dobitkov so zadele številke:

A 35471; A 63807; B 43032; C 22254; C 85225; E 90408; F 70554; G 22290; G 63811; I 39366; I 44353; I 82332; I 99389; J 15558; K 06627; K 74416; M 02431; N 02058; N 47572; N 99112; O 90621; P 52223; S 00915; S 33208; T 21980; T 56471; T 87473; U 46777; U 80848; U 90119; V 42452; AA 37219; AA 79951; AB 07332; AB 66278; AC 11106; AF 34135; AF 49444; AF 81689; AG 24024; AI 98564; AJ 93700; AL 56890; AM 12869; AP 64100; AQ 54585; AQ 64977; AS 84144; AS 55550; AX 64780.

Radio Ljubljana

Četrtek, 23. oktobra 1941/XIX

7.30: Poročilo v slovenščini. 7.45: Pestra glasba — v odmoru napoved časa. 8.15: Poročila v italijanščini. 12.15: Koncert kmečkega tria. 12.35: Pesmi in melodije. 13: Napoved časa — poročila v italijanščini. 13.15: Komunike glavnega stana Oboroženih Sil v slovenščini. 13.17: Ljubljanski radijski orkester in Komorni zbor pod vodstvom D. M. Šijanca. 14: Poročila v italijanščini. 14.15: Koncertni prenos iz Nemčije. 14.45: Poročila v slovenščini. 14.15: Simfonična glasba. 17.35: Koncert violinistke Margerite Ceradini Bacchelli. 19.30: Poročila v slovenščini. 19.45: Opertna glasba. 20: Napoved časa — poročila v italijanščini. 20.20: Komentar dnevnih dogodkov v slovenščini. 20.30: Koncert pod vodstvom mojstra Benvenutia. 21.15: Orkester pod vodstvom mojstra Angelinia. 21.50: Lepa glasba pod vodstvom mojstra Petraria. 22.20: Vesti v slovenščini.

Dobički iz požarov

V Ameriki še ne bereš reklamnih lepakov z besedilom: »Netimo požare po najkonkurenčnejših cenah«, a če jih ne bereš, je to samo zaradi tega, ker zakon še okleva, da bi uradno priznal požigalno industrijo. Ta industrija v resnici obstoji, pod raznimi lepotilnimi naslovi obstoje tvrdke s pisarnami in nameščenci, h katerim se v primeru potrebe zatekajo ljudje, ki bi radi, da bi jim lastna hiša, lastna tovarna ali lastni uradi zgoreli. Te hiše, tovarne in uradi so seveda zavarovani, a baš to zavarovanje poganja ljudi do zločina.

Če ta ali ona zgradba zgori, velike zavarovalne družbe običajno ne pisnejo, do zadnjega centa plačajo škodo, ki jo je »pogorelcu« izračunal prekanjen advokat, in hvalijo še Boga. Zakaj? Zato, ker živijo tudi te zavarovalnice od požarov. Čim več je požarov, temveč je zavarovanj. Velik požar jih lahko stane milijone, ki jih morajo izplačati kot zavarovalnino, po drugi strani pa je takšen požar silovita reklama, ki bo dala povod za sklenitev stotin ali tisočev novih zavarovalnih pogodb, tako da se izplačana zavarovalnina obrestuje zavarovalni družbi stoodstotno. Če razumemo to ameriško logiko, bomo tudi razumeli zatrdilo, da sta najmanj dve tretjini v Ameriki tako pogostih požarov navadno, zločinsko požiganje. Če plameni obogatujejo tiste, ki jih oškodujejo, je jasno, da jih je treba naravnost kultivirati, podpirati jih in pospeševati njih plemenito trgovsko poslanstvo.

Če velike ameriške zavarovalnice vsako leto izplačujejo milijardo in dve sto milijonov dolarjev za odškodnine, pomeni to, da gre v njihove blagajne vsako leto dve milijardi in pet sto milijonov dolarjev na račun plačanih premij.

V Evropi smo v tem oziru zelo zaostali, ognja se bojimo. Tu pa tam se sicer zgodi, da nekdo zažge svoj stari kozolec ali hlev, toda običajno ugasnemo celo ostanke cigaret v pepelniku. Te navade imajo za posledico, da izplačujejo vse evropske zavarovalnice skupaj na leto komaj desetino tega, kar izplačujejo ameriške družbe.

Danes se ponaša že sam New York, da ima na leto več požarov nego vse evropske prestolnice skupaj. Statistika govori, da je na vsakih 250 Newyorčanov eden, ki mu hiša zgori. Vsako poslopje je opremljeno z vsemi mogočimi varnostnimi ukrepi zoper požar, v srednjih predelih mest prepovedujejo zakoni zidavo zgradb, ki bi ne bile iz nezgorljive tvarine: jekla, cementa in podobnega. Navzlic temu zgradba zgori, kakor da je iz lesa.

To je posledica izvrstne organizacije in izvrstnih pripomočkov, s katerimi razpolagajo ameriške požigalne industrije. Požigalska tehnika se je tako izpopolnila, da sprejemajo požigalske tvrdke z mirnim srcem tudi najtežavnejša naročila. Imajo specialiste za to. Njih naslovov še ni najti v seznamih trgovskih ter industrijskih tvrdk in v telefonskih knjigah, toda njih organizacija je tako obsežna in delavna, da je mogoče najti njihove agente v primeru potrebe, ne da bi jih iskal. Ti agenti potujejo naokrog kakor potniki kakršnih koli drugih industrij. Če zavohajo kakšnega klienta, ga sami obiščejo in mu postavijo svoje ponudbe, ogenj ponujajo po trdno določenih tarifah.

Oblasti pa ne stopajo vmes. Oblasti se rade odpovedo temu, da bi se vmešavale v zločine, nad katerimi se ne pritožujejo niti zavarovalne družbe, niti pogorelci. Če so oboji zadovoljni, ali ni bolje, da se drži-jo oblasti stran? Tako se dogaja, da je požigalna industrija danes med vsemi zločinskimi industrijami, ki so se razvile v Ameriki, še najbolj varna. V New Yorku, kjer priznavajo uradno vsako leto nekoliko tisoč zločinskih požigov, ujamejo n. pr. komaj kakšnih dvajset požigalcev — to so tisti, ki so bili nerodnejši in ki so hoteli opraviti stvar sami, ne da bi jim pomagale v poštev prihajajoče tvrdke...

Požigalna industrija zavzema torej prav poseben zaščiten položaj, ni čudno, da se uvršča harmonično v vse industrijsko življenje Zedinjenih držav, da zvesto sledi njegovim dvigom in padcem ter ga neredko tudi prehiteva. Kadar kaže, da bodo šli posli slabo, požarov kar zamrgoli. V dnevih pred finančno krizo l. 1929./30. je bila videti vsa dežela v plamenih.

Včasih se požigalna industrija tudi specializira. Pred leti je nastala kriza v ameriški gradbeni stroki: nemudoma so zagorele tovarne gradbenega materiala, ključavničarskih izdelkov in pohištva. Pred prvo svetovno vojno je prispela nekega dne iz Parisa vest, da peresa na klobukih niso več moderna. Kakor po čudežu so se vnele v New Yorku izdelovalnice takšnih peres. Ko se je uveljavila moda ozkih kril in omejila ženska spodnja oblačila na minimum, je postalo sto tovarn teh oblačil druga za drugo žrtev ognja... V drugih strokah deluje požigalna industrija periodično, v rednih presledkih. Tako zagorijo n. pr. kopališki, malo zadolženi hoteli vedno v novembru, hoteli zimskih letovišč pa najrajši v aprilu. Na isti način gredo v plamene skladišča krzna šele po zimskem času, skladišča slame pa nikoli ne pred jesenjo. V zadnjih letih je bilo v rednih presledkih v kakšnih 200 trgovinah s perilom, ki se vrstijo na kratkem delu Brodwaya, nič manj nego 400 »neukrotljivih« požarov. Človek dobiva tako s številkami podprte vpoglede v čudne metode ameriškega poslovnega življenja, ki obsega, kakor vse ostalo življenje v Ameriki, v resnici vse možnosti.

Chicaški dogodek sredi Šanghaja

V središču šanghajske mednarodne koncesije, kjer je bilo v zadnjih časih precej terorističnih dejanj, se je primeril nov dogodek, ki spominja na razmere v Chicagu.

V poslovnem predelu in to baš ob uri, ko so se zapirali uradi in je bilo zato na ulicah polno ljudi, so se dvignili nenadno klici na pomoč. Ti klici so prihajali od vhoda neke banke, pred katero je bila množica razburjenih in prestrašenih ljudi. Dva moža sta s samokresoma v roki držala mimoidoče ter uradnike, ki so prihajali iz banke, v primerni razdalji ter sta vlekla v pripravljen avtomobil tretjega moža, v katerem so ljudje spoznali kitajskega lastnika dotične banke. Bankir se ju je otepal ter klical na pomoč. Razbojnika, ki sta bila tudi Kitajca, pa sta ga zvlekla v vozilo, skočila k volanu in pognala stroj z vso brzino.

Za srečo se je pripeljal baš tedaj mimo avtomobil s francoskimi policijskimi agenti, ki so se nemudoma pognali za avtomobilom z razbojnikoma ter ugrabljencem. Kakšnih dvajset minut je trajalo to zasledovanje skozi najbolj prometne ulice, razbojnika sta se poskušala zasledovalcem izogniti s tem, da sta neprestano menjavala smer, toda to jima ni pomagalo, voza sta se bližala drug drugemu čedalje bolj in tedaj se je razvila med zasledovalci in zasledovanci besna bitka s streli iz samokresov. Končno je treščil avtomobil obeh razbojnikov v neki zid in se ustavil. Iz razbitega vozila so potegnili oba razbojnika, ki so ju ubili streli iz samokresov, ter bankirja, ki je bil doživel živčni pretres, a je bil le lahko ranjen. Na žalost pa sta tudi razbojnika s svojimi streli ubila dva agenta in ranila nekoliko drugih. Med mimoidočimi je bilo od strelov in obeh avtomobilov isto tako ranjenih mnogo ljudi.

Cepljenje proti rumeni mrzlici

Pasteurjev zavod v Dakarju poroča o uspehih, ki jih je imel v raznih predelih francoske Afrike s cepljenjem proti rumeni mrzlici. Uporabljali so cepivo, ki ga izdeluje zavod sam, cepili so pa doslej 150 tisoč oseb. Cepivo, ki se uporablja kakor cepivo proti kozam, s katerim se združuje, je imuniziralo 95 odstotkov oseb. Zavoljo izvrstnega uspeha bodo to cepljenje razširili na vso Francosko Osrednjo Afriko.

In un campo italiano di aviazione — Na italijanskem letališču

si caricano a bordo i siluri — nakladajo na letalo torpede

Vrtanje zob brez bolečin

Nov vrtalni stroj bo zobozdravnikom v bodoče omogočal obravnavo zob, ne da bi pacienti čutili kakšno bolečino. Novejše raziskave so namreč ugotovile, da v večini primerov bolečina ne izvira od vrtanja samega, temveč jo povzroča to, da se sklenina prekomerno segreje. Zobje so dejansko neobčutljivi samo za temperaturo, ki ne presega 45 stopinj, višje temperature sprejemajo kot občutek bolečine. Točne meritve med delom so pa pokazale, da ustvarja sedanji način vrtanja znatno višje temperature nego so menili doslej. Te temperature sicer hitro pojemajo, venlar pa se zob ogreje na 60 in še več stopinj.

Da bi se izognili temu ogretju, so zgradili nov vrtalni stroj, pri katerem hladi voda s temperaturo človeške krvi tisti del zoba, na katerem zdravnik trenutno dela. Nova naprava ima to veliko prednost, da so postale injekcije zoper bolečine v zobeh v zobozdravniški praksi nepotrebne.

Truplo kralja Gorma

Pred nekoliko meseci so na Jutlandiji začeli z izkopavanjem, da bi spravili na dan truplo prvega danskega kralja Gorma. Ta kralj je živel okrog l. 1000. in je bil ustanovitelj dinastije, od katere izvira tudi sedanja danska vladarska hiša. Gormov mavzolej, ki je 10 m visok in 60 širok, je bil zakopan v majhen, umeten grič.

Ko so končali s kopalnim delom, je komisija arheologov stopila v ta mavzolej, a njeno presenečenje ni bilo majhno, ko je ugotovila, da je bil prazen, to se pravi, da v njem ni bilo sarkofaga s kraljevimi ostanki. Sedaj krožijo razne domneve o načinu, kako je moglo truplo izginiti. Nekateri menijo da so ga izkopali prvi danski kristjani in ga pokopali potem pod kakšno staro cerkvijo, ki je pa v teku stoletij tudi izginila.

Bacili potrebujejo vitaminov

Nekateri nemški raziskovalci so v zadnjem času izvršili zanimive poskuse, da bi ugotovili, ali potrebujejo najmanjša bitja vitaminov. Dognali so, da imajo bakterije mlečne kisline, to je tiste, ki povzročajo okisanje mleka in zelja, v tem oziru iste zahteve kakor sesalci. Znanstveno so ugotovili, da se te bakterije brez vitaminov in istih hranilnih snovi, kakršne potrebuje človek, ne morejo razvijati. Ta ugotovitev bo imela svoje praktične posledice, kajti znanstveiki, ki raziskujejo vitamine, bodo odslej za svoje poskuse uporabljali lahko bakterije namesto živali, ki jih je pogosto težko dobiti. Razen tega je delo z bakterijami lažje nego n. pr. z mišmi in za svojo »prehrano« ne zahtevajo bacili niti od daleč toliko stroškov, kar je tudi velika prednost.

Živali, ki se znajo postiti

Živalski svet šteje mnogo vrst, ki se znajo postiti vse drugače nego največji umetniki stradanja med ljudmi. Razred zase predstavlja tu skržat, ki spi kot buba celih sedem let, ne da bi potreboval hrane. O neki kači pariškega živalskega vrta pripovedujejo, da se je lotila jedi po štirih letih posta, drugo kačo so pri postu nadzirali osemnajst mesecev. Želve ne jedo mnogo mesecev, a pri tem se jim telesna teža ne zmanjša. Tudi leto dni se lahko postijo polži. Med najbolj nenavadne nejedce sveta je treba prištevati tiste ribe sibirskih rek, ki preko zime s svojimi rekami vred zaledenijo in so v tem času sevela brez hrane. Sicer pa je treba prištevati tudi vse živali z zimskim spanjem med umetnike stradanja, vsaj za tiste mesece, ki jih prespijo.

Muhe — prenašalke otroške paralize

Doktorja John Paul in James Trask z Yaleovega vseučilišča sta sporočila Ameriški družbi za javno higieno, da sta ugotovila muho kot prenašalko bacilov otroške paralize od osebe do osebe. To odkritje potrjuje domnevo, da se širijo ti bacili iz smeti. Raziskovalca nista točneje povedala, katera vrsta muhe prenaša bacile, zdi se pa, da gre za zeleno muho ali kakšno drugo te vrste, vštevši navadno muho, ki tudi rada obiskuje blato. Oba zdravnika menita, da je otroška paraliza bolezen, ki ima svoj sedež v črevju in hrbtenici.

ANEKDOTA

Reven francoski dramski pisatelj je dosegel po mnogih poteh in prošnjah, da mu je neki gledališki ravnatelj sprejel na program dramsko delo. Pogoji, ki jih je moral nesrečnež podpisati, pa so bili takšni, da je drug avtor, ki je prisostvoval sestavi pogodbe, dejal ravnatelju:

»Danes ste pa zelo raztreseni!«

»Kako to?« je vprašal ravnatelj začudeno.

»Saj ste pustili, da je odšel kar tako.«

»Kaj bi pa moral napraviti?«

»Nu, ali niste opazili, da ima še žepno uro?«

VSAK DAN ENA

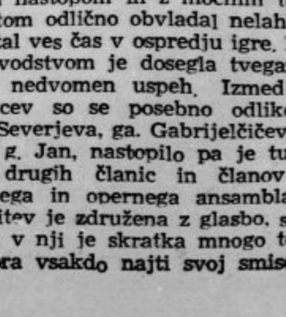

»Mamica, ali postane štorklja, ki prinaša male prince, dvorni dobavitelj?«

Un nuovo tipo di aliante — Novo jadralno letalo

che si puo innalzare dalla terra e dall'acqua — ki se lahko dvigne s kopnega in z vode

Kulturni pregled

Pirandello v naši Drami

Igra »Nocoj bomo improvizirali«, ki je imela v torek premiero v naši Drami, je prinesla občinstvu svojevrstno presenečenje. Če pomeni oder v klasični in sodobni drami svet zase, čigar dimenzije so tudi na zunaj jasno in neprehodno ločene od avditorija in če sta v največjem številu vprizoritev režiser in igralec bolj ali manj zvesto v službi dramatika, je Pirandello v svojem antiiluzionizmu razbil vse prostorninske pregraje, izpremešal igralce in občinstvo, igro in resničnost, humor in tragiko, avtorjevo besedilo in improvizacijo ter ustvaril pravi teater v teatru. Zdi se, da je njegova igra »Nocoj bomo improvizirali« (Questa sera si recita a soggetto) tako brezosebno delo, da sme po pravici izostati avtorjevo ime in da lahko v dramatsko posodo, ki jo je Pirandello napravil, vsak režiser in za njim vsak igralec natoči več ali manj svoje iznadljivosti in duhovitosti.

V resnici je to vzlic vsej možnosti in celo neogibnosti improvizacije po vzoru commedie dell' arte samo ena tistih »potegavščin«, ki postajajo v Pirandellovem dramatskem svetu tako resna in priznana potreba kakor kakršen koli zapletljaj v realistični drami. Zakaj vzlic vsemu improviziranju na odru, pred odrom in v avditorij se razvija igra po določenem redu. Ves vnanji, do oporetne burkavosti stopnjevani hrup, ki ga delajo igralci med seboj, da bi gledalca čim bolj prepričali, kako je vse le teater in nič drugega, ves ta hrup ne more zakriti izrazito dramatskega jedra, s katerim je Pirandello mislil prav tako resno kakor kateri koli dramatik. Ljubljansko občinstvo je videlo pred leti »Šest oseb išče avtorja«. Marsikdo se še spominja, da so bili tudi tu na videz razdejani vsi trdni delj dramatske zgradbe in da je potreba fluidnosti, ki najbolj označuje Pirandellovo dramatsko tehniko, razbijala že tu statični značaj realistične režije, pokorne zgolj avtorju in zakonu dualizma med odrom in avditorijem. V igri, ki smo jo sedaj spoznali, je vsa ta »pirendellovščina« le še bolj poudarjena in izpeljana kar do kričečih paradoksov.

Pirandella označujejo za najbolj italijanskega dramatika, nekakega Goldonija naših dni. Avtor kakih tridesetih iger, romana »Il fu Mattia Pascal«, številnih novel in esejev, je morda najznačilnejši predstavitelj duha, v katerem se je razvijalo italijansko življenje zadnjega časa. Zato je bil Pirandello vedno tako blizu vsemu, kar označuje Italijo Mussolinijeve ere. Pirandello, doktor filozofije bonnske univerze in dolgoletni gimnazijski profesor, je začel pisati v regionalističnem delu in prikazovati v dramah in novelah tisto Sicilijo, ki je dobila v Vergu svojega najbolj veristične pripovedovalca. Prve komedije je spisal v domačem (agrigentinskem) narečju in v verističnem stilu. Toda kmalu se je čedalje bolj očitno oblikovala tista Pirandellova slovstvena fiziognomija, ki jo danes najbolj poznamo in ki predstavlja svojevrstno tvorno osebnost ne le v italijanski, marveč sploh v svetovni literaturi. (Pirandello je prejel nekaj let pred smrtjo Nobelovo nagrado.)

O značilnih potezah te Pirandellove slovstvene fiziognomije so bile spisane že cele študije. Da razumemo vsaj do neke mere stvarjalno hotenje Pirandellovega duha, ki se razodeva v igri »Nocoj bomo improvizirali«, prav kakor v vsem, kar je poteklo iz njegovega peresa, moramo imeti pred očmi vsaj nekatere poteze. Pirandello je vedno pravil o sebi, da je humorist. Njegov humorizem pa nikakor ni preprosta zadeva in ga komaj lahko primerjamo s tem, kar razumemo v vsakdanjem življenju pod tem pojmom. Pirandellov humor, ki korenini nemara v svojskem sicilianskem značaju in v ljudskih burkah z zelo staro tradicijo, je zgrajen na določeni filozofski zasnovi. Le-ta izhaja iz spoznave dualizma med realnostjo in fikcijo, med osebo in svetom, med tem, kar človek je in tem, kar si misli, da je. Filozofsko meditativni duh bi spisal v tej zvezi cele razprave, avtor tragičnega duha bi prikazal dramatične zapletljaje, ki izviraio iz odnosa med obema svetovoma. Pirandello pa je napravil iz vsega burko, teater, glumo, prepričan, da vsak človek življenje d o ž i v l j a in življenje i g r a. V komiki, ki nastaja iz nasprotja med našo igro in našim pravim, a skritim bistvom, je življenjski živec Pirandellove dramatike. Dejanski pa ima ta komika tragično dno. Človek je izgubil svojo iluziio o realnosti, njegova osebnost je razblinjena, vse na videz trdne meje so odpravljene, vse vrednote se lahko prevrednotijo po potrebi; v ozadju vsega ni nič drugega ko dim, ničevnost, kaos protislovnih sil, slučajnost, slepa igra narave. Zaradi tega upravičeno štejejo Pirandella med pesimiste in skeptike. V resnici je to največji relativist, kar se jih je kdaj pojavilo v lepi književnosti. V osnovah njegovega dela srečujemo Bergsonovo filozofijo, gibanja in intuicije, Freudovo psihoanalizo, Einsteinov relativizem. Proustovo »iskanje izgubljenega časa«, najsi morda Pirandello niti ni poznal teh pojavov, ko je pisal svoja poglavitna dela. Toda vse v njih kaže, da prihaja Pirandello iz tega duhovnega ozračja in da sta njegov humor in njegova ironija izraz časa, v katerem so porušeni vsi trdni temelji človeške zavesti in v katerem je mogoče začeti graditi vse iznova, ne glede na stare sisteme spoznav in vrednot.

Pirandello je nadaljeval in privedel do skrajnosti psihologizem evropske in posebej še italijanske dramatike; on je umel izkoristiti do zadnjih mogočih meja spoznave o podzavestnem dnu naše zavesti takó, da gleda človeka s povsem druge strani nego ga je gledal na pr. še Ibsen. Njegove osebe so »obsedenci raznih idej, maniaki lastnih mnenj, kandidati za blaznost«, ali imajo vsaj tiste izredne odlike, ki jih kažejo vzlic siceršnjim bolezenskonegativnim znakom nevrasteniki (Luigi Tonelli). Pirandello je razbil iluzije o osebnosti, jo pokazal v njenem fluidnem stanju; sprožil je, kakor je krasno pokazal v svojih študijah Adriano Tilgher, v vsakem gledalcu ali čitatelju samogovor o tem, kaj je realnost, v čem se razločuje od sanje, od fantazije, od iluzije in kaj je življenje sploh, kakšen smisel in vrednost ima. Pirandello odgovarja na to z ironijo, s humorjem, vendar odgovarja pozitivno, ker prikazuje človeka v konkretnih dramah duše in spreminja misel v dejanje, čustvo v doživljaj. Pirandellov teater je teater naših ubogih duš, ki so postavljene brez svoje volje v prostor in čas in se morajo same preriti skozi neizmerna protislovja in ovire.

S tega vidika ima tudi igra »Nocoj bomo improvizirali« značilno pirendellovsko vsebino. Duševna drama ene izmed štirih hčera sicilijanskega inženirja, nje nesrečna ženitev, njeno brezuspešno stremljenje po gledališču ni prikazana s statičnimi prijemi realistične dramatike, marveč kot nekaj fluidnega, kar se neugnano preliva med igro in resničnostjo, med doživljanjem in teatrskim prikazovanjem. Življenjski slučaj te nesrečnice je psihološko, skoraj psihoanalistično dognan, vendar se vse izgublja v zmesi humorja in ironije, improviziranega teatra in resničnega »teatra duš«, kakor ga je nakazal pisec. Vsekako je to tudi igra o samem teatru, močan stimulans k razmišljanju o njem, potem ko so nam režiser in igralci razodeli in povedali svoje. Morda bolj o teatru našega lastnega življenja, kakor o tem, kar smo videli v gledališču.

Težišče te originalne uprizoritve, ki bo prinesla več presenečenja kakor resničnega gledališkega zadoščenja — toda Pirandello hoče vzburkati, ne pa ugajati! — je v režiserju, nastopajočem na odru, pred rampo in v samem avditoriju, režiserju, ki predstavo razbija v »resničnost« in »igro«, najsi sta obe del istega dogajanja; režiserju, ki uravnava tok improvizacije. Inž. arch. B. S t u p i c a, ki se je s to vlogo zopet polnovredno vrnil med naše režiserje in igralce, je s svojo inteligenco, prikupnim nastopom in z močnim teatrskim instinktom odlično obvladal nelahko nalogo in stal ves čas v ospredju igre. Pod njegovim vodstvom je dosegla tvegana uprizoritev nedvomen uspeh. Izmed ostalih sodelavcev so se posebno odlikovali ga. Savka Severjeva, ga. Gabrijelčičeva, g. Levar in g. Jan, nastopilo pa je tudi večje število drugih članic in članov našega dramskega in opernega ansambla, zakaj vprizoritev je združena z glasbo, s petjem, s plesi; v nji je skratka mnogo teatra, ki mu mora vsakdo najti svoj smisel.

Kronika

Okrevališče na Rakitni tudi pozimi odprto

Higienski zavod — oddelek za zdravstveno zaščito mater, dojenčkov in otrok v Ljubljani, **otvori 1. novembra na Rakitni okrevališče** za zdravstveno ogroženo predšolsko deco v starosti od 2. do 6. leta. Namen okrevališča je okrepitev in utrditev bledih, slabotnih otročičkov, zabrisanje sledov prestane rahitide, dvignjenje teka in splošna pospešitev razvoja telesno zaostale dece.

Premnogim otrokom ne prija megleno zimsko podnebje v Ljubljani in bolujejo zaradi tega pozimi na kroničnih katarjih nosu, žrela in bronhijev. Vsem tem otrokom bi prijalo bivanje v okrevališču kar najbolj. Izredno zdravo sončno podnebje na Rakitni, dobra prehrana in strokovna nega pod vodstvom oddelka za zdravstveno zaščito mater, dojenčkov in otrok jamčijo za kar najboljši uspeh. Da bi se ta res dosegel, je potrebno, da traja bivanje v okrevališču vsaj 4 mesece, ker krajši rok navadno nima posebnega učinka.

Večina stroškov se krije iz javnih sredstev. Prostih je še nekaj plačljivih mest v višini 200 lir mesečno. Prijave se sprejemajo na oddelku za zdravstveno zaščito mater, dojenčkov in otrok v Ljubljani, Lipičeva ul. vsako dopoldne od 9. — 11. ure, ali pismeno. Istotam se dobe vsa nadaljnja pojasnila.

*

* **Eksc. Host-Venturi na Reki.** Prometni minister Eksc. Host-Venturi je v ponedeljek zjutraj vodil v Prefektovem kabinetu na Reki konferenco o vprašanjih železniškega prometa. V ospredju razprave je bilo predvsem vprašanje o tem, kako naj se Reka in Sušak smotrno povežeta v skladu s položajem, ki je nastal s priključitvijo novega ozemlja.

* **Drž. tehnična srednja šola v Ljubljani.** V I. letnik strojnega odseka se sprejme lahko še 15 učencev, ki so dovršili meščansko šolo ali 4 razrede gimnazije. Reflektanti naj predložé prijave s potrebnimi dokumenti v direkcijski pisarni ob dopoldanskih urah najkasneje do sobote, dne 25. oktobra t. l. Podrobna navodila so objavljena v šolskem vestibulu.

* **Italijanski tehnični strokovnjaki v Zagrebu.** Na poziv hrvatske vlade sta prišla v Zagreb italijanska tehnična strokovnjaka za melioracije in poljedelstvo prof. Giuseppe Melici s turinskega vseučilišča in prof. Aldo Ramadoro z napuljskega vseučilišča. V sodelovanju s hrvatskimi strokovnjaki sta začela z najnujnejšimi pripravami za izboljšanje širnih zemljišč in pospeševanje kmetijstva. Italijanski in hrvatski strokovnjaki so z delom že pričeli in so izvršili več preiskav v področju vzdolž Savske doline.

* **Nemško trgovsko odposlanstvo pri ministru Ricciju.** Minister korporacij Eksc. Ricci je sprejel odposlanstvo nemških trgovcev, ki se pod vodstvom dr. Franca Haylerja že nekaj dni mudi v Rimu. Predsednik Fašistične zveze trgovcev, ki je spremljal goste, je ministru predstavil posamezne člane odposlanstva ter mu poročal o obiskih, ki so jih napravili raznim trgovskim in drugim gospodarskim podjetjem v Milanu, Turinu, Genovi, Napulju in Rimu. Minister Ricci je izrazil svoje veselje nad srečanjem s predstavniki nemškega trgovstva, obenem pa je podčrtal pomen takšnih vzajemnih obiskov med dvema stanovskima organizacijama, ki predstavljata dvoje najvažnejših činiteljev v sodelovanju med italijanskim in nemškim narodom.

* **Srebrni denar bo vzet iz prometa.** Z odlokom ministra za finance z dne 15. oktobra 1941 je bilo odrejeno, da se srebrni kovanci po 5 lir vzamejo iz prometa. Ti kovanci bodo imeli svojo zakonito veljavo še do dne 31. oktobra 1941, nato pa jih bo mogoče zamenjati za minimalno vrednost do 30. novembra 1941 pri Osrednji državni zakladnici v Rimu, pri njenih pokrajinskih podružnicah, pri vseh javnih blagajnah, poštnih in finančnih uradih in kolodvorskih blagajnah.

* **Dva nova filma Elze Merlinijeve.** Znamenita igralka Elza Merlinijeva, ki je dosegla velik umetniški uspeh s svojim najnovejšim filmom »Poslednji ples«, nastopa tudi v novem filmu »Vesela kraljica«, ki ga pripravlja družba »Enic«, njen partner pa bo Gino Cervi. Prav tako bo nosila glavno vlogo v komadu »Nevarna igra«, ki ga bo režiral Nunzio Malassona in v katerem bodo poleg Merlinijeve nastopili še Osvaldo Valenti, Renato Cialente in Rina Morellijeva.

* **Smrt otroka v pol metra globoki vodi.** V Cambiasci pri Verbaniji se je te dni primerila smrtna nesreča, ki opozarja, da starši in vobče varuhi mladine nikoli niso dovolj previdni. Neka žena je šla prat na domače perišče, s seboj pa je vzela komaj 16 mesecev starega vnučka Giacoma Brughero. Medtem ko se je ona potopila v delo, se je fantek igral na bregu plitke vode. Čez čas pa je perici izginil izpred oči, a ko ga je takoj nato začela, podprta od dveh sester, na vse pretege iskati, ga je našla čez čas, že mrlička, v vodi. Mali Giacomo je očitno med igranjem na bregu izgubil ravnotežje in padel v strugo, ki je bila na tistem mestu sicer komaj pol metra globoka, a vendar dovolj, da je prizadejala smrt nebogljenčku.

NECCHI
ŠIVALNI STROJI
IGN. VOK
LJUBLJANA, TAVČARJEVA 7

IZ LJUBLJANE

u— **Na živilskem trgu** včeraj slabo vreme ni oviralo dovoza. Zelenjave in sočivja je bilo naprodaj toliko, kakor vse prejšnje dni. Gob pa še več kakor navadno. Zdaj so že na vrsti pozne gobe. Sadja ni bilo na izbiro, le večje množine jabolk in kostanja so pripeljali kmetje. Tudi za krompir ni bilo takšnega navala kakor prejšnje dni, ker je mestni preskrbovalni urad začel prodajati krompir tudi v nekaterih predmestjih.

u— **Preiskavanje živil v Ljubljani.** Septembra meseca je osebje mestnega tržnega urada preiskalo 412 vzorcev živil. Med temi je bilo največ mleka in sicer 331 vzorcev. Analize mleka so pokazale naslednje stanje: 233 primernih vzorcev, 53 opominov in 45 neprimernih vzorcev mleka. Med temi je bilo 24 nesnažnih vzorcev, 3 posneti in 3 posneti ter hkrati tudi onesnaženi vzorci. Voda je bila mleku prilita v 14 primerih, pri enem vzorcu je bila pa prekomerno onesnaženemu mleku prilita še voda. V primeri z mesecem avgustom se je pokazalo, da se je odstotek zalitih vzorcev malo povečal. — Drugih živil je bilo preiskanih 81. Pretežno večino imajo pregledi kruha. Mestni tržni urad je septembra meseca napravil sistematičen pregled vseh pekarn ter je v 38 primerih ugotovil, da Ljubljančani dobivajo v pekarijah zdrav in tečen kruh. Tudi moka po trgovinah je dobra. — Med tehničnimi analizami prednjačijo analize mila. Lastniki nepravilnih vzorcev so bili prijavljeni sodišču. Vzorci masti, olja, medu in presnega masla so bili po pretežni večini primerni. — Iz tega kratkega in navidez suhoparnega poročila vidimo, kako mestni tržni urad vestno nadzoruje živila ter se zlasti s pomočjo svojega kemičnega laboratorija trudi, da obvaruje Ljubljančane pred zdravju škodljivimi živili. Uspeh strogega nadzorovanja živil je najlepše razviden iz zelo nizkih številk neprimernih vzorcev raznovrstne hrane.

u— **Nov grob.** Nenadno je zapustila svoje drage soproga trgovca in posestnika ga. Mara **Paulijeva**, po rodu Mrakova. Pogreb predrage rajnke bo v četrtek ob pol 17. iz hiše žalosti, Sv. Petra nasip 37, na pokopališče k Sv. Križu. — Pokojni gospe bomo ohranili lep spomin, žalujočim svojcem pa izrekamo naše iskreno sožalje!

u— **Petje na pokopališču pri Sv. Križu.** Uprava Hubadove župe v Ljubljani vabi vse pevce v Ljubljani in v bližnji okolici, da sodelujejo pri tradicionalnem petju na grobovih pri Sv. Križu, ki bo letos v nedeljo, dne 2. novembra ob treh popoldne pred križem. V ta namen se bodo vršile skupne pevske vaje v Hubadovi dvorani poslopja Glasbene Matice v petek, dne 24. in 31. t. m. obakrat ob 19. uri ter 1. novembra ob 11. uri dopoldne. Arhivarji naj prineso s seboj note: Prelovec, »Nad mojim grobom« in »Poljana tožiš«, Adamič, »Oče naš« in Dev »Vigred«. Bratje pevci, podredimo se prostovoljni pevski disciplini in pokažimo v mogočnem nastopu našo zavednost.

u— **Eden najpomembnejših sedanjih klavirskih mojstrov** v Italiji je pianist Karlo Vidusso. V Ljubljani bo koncertiral v ponedeljek dne 27. t. m. V prvem delu koncertnega sporeda so zastopani mojstri Bach v Lisztovi priredbi, dalje Scarlatti in Beethoven. Drugi del koncerta pa prinaša dela Malipiera, Ferrarija, Caselle, Chopina, Webra, Schuberta in Liszta. Znameniti mojstri so na sporedu in izvajal jih bo Karlo Vidusso, ki je prav gotovo eden največjih sodobnih klavirskih virtuozov sploh. Povsod ima sijajne kritike in tudi v Ljubljani se je že uveljavil na intimnem koncertu v minulem letu. Koncert bo v veliki Filharmonični dvorani. Začetek ob 20. uri. Predprodaja vstopnic v Knjigarni Glasbene Matice.

u— **Drž. ženska obrtna šola.** Za šivalni in prikrojevalni tečaj hospitantk se bodo sprejemale prijave dne 24., 27. in 28. oktobra t. l. vsakokrat ob ¼17. uro popoldne v sobi št. 20, pritličje.

u— **Pokrajinski odbor Rdečega križa** je prejel iz neke poravnave od pečarskega mojstra g. Ivana Rihtarja, Sv. Petra cesta, Lir 100.—, za kar se najlepše zahvaljuje.

u— **Zadušnica za pokojnim g. Josipom Jagodicem** bo v župni cerkvi sv. Petra ob 8. uri zjutraj in ne ob 7., kakor je bilo pomotoma navedeno v zahvalni objavi žalujoče rodbine.

u— **Danes v »Veselem teatru« nov program«** štev. 8. Začetek ob 19. (7.). Konec pred 21. (9.). (—)

u— **Cestna dela ob Cesti na loko** zdaj opravljajo mestni delavci. Kakor znano, obrobljata to sicer ne preširoko cesto na obeh straneh globoka jarka, ki sta tako občinstvu, predvsem kolesarjem v nemalo izpodtiko. Spričo tega so na levi strani ceste ob hišah zasuli jarek, potem ko so vstavili potrebne jaške. Svet vzdolž vse ceste je zdaj primerno splaniran in je cesta dokaj razširjena. V tej vrsti je zgradil lično betonsko ograjo podjetni kavarnar Karel Polajnar ob svoji pristavi in vrtu.

u— **Žrtev prometne nesreče.** Na Dolenjski cesti se je zgodila včeraj malo pred Škofljico huda prometna nesreča. Proti Škofljici se je s kolesom peljal 28 letni gostilničar iz Šiške, Rudolf Masten. Z nasprotne strani je pridrvel nek avtomobil, zadel obenj in ga podrl. Masten je obležal na cesti s hudimi notranjimi poškodbami. Takoj so ga prepeljali na kirurško kliniko v Ljubljani, kjer so se zdravniki trudili, da bi mu rešili življenje, a so bile poškodbe prehude in je včeraj zjutraj umrl. Pokojnik zapušča soprogo Marico in sinčka Dušana. Pogreb bo v petek ob pol 15. iz kapele sv. Andreja na Žalah k Sv. Križu. Naj v miru počiva! Njegovim svojcem naše iskreno sožalje!

u— **Vrsta nesreč.** 9 letni pastir Stanko Blatnik iz Grosupljega je padel na paši in si zlomil levico. 35 letni čevljarski mojster iz Velikih Lašč Ivan Klančar ima rano na desni nogi, ugriznil ga je pes. Pri pranju se je ponesrečila 30 letna služkinja v hiralnici sv. Jožefa Ivanka Strmškova. Stroj jo je zagrabil za desnico in ji zmečkal prste. Ponesrečenci se zdravijo v ljubljanski bolnišnici.

Iz Novega mesta

n— **Smrt uglednega uradnika.** V ponedeljek je nenadoma preminul višji davčni upravitelj v pokoju g. Ignacij Klinc. Pokojnik se je rodil 1859 v Gor. Polju pri Novem mestu. Po končanih srednješolskih študijah v Novem mestu in Ljubljani je nastopil svoje prvo službeno mesto pri davčnem uradu v Vel. Laščah. Naslednja leta je služboval v Lukovici, Brdu in Litiji, dokler se ni končno ustalil v Črnomlju, kjer je do svoje upokojitve leta 1914. uspešno vodil tamošnjo davčno upravo. Med svetovno vojno se je preselil v Novo mesto, kjer je postal l. 1919. ravnatelj Mestne hranilnice, kjer je dolgih 20 let izredno uspešno vodil ta denarni zavod. Svojemu uradništvu je bil pravičen dobrohoten starešina, strankam pa vljuden in ustrezljiv uradnik. V vseh krajih in prav posebno v Črnomlju in Novem mestu si je radi izrednega tovarištva, prijetnega družabništva ter klenega narodnega značaja pridobil velik krog prijateljev. Pokojni je bil vsa povojna leta zvest naročnik »Jutra«. Zapušča hčerko Ivo, poročeno Burger in Vito, uradnico Poštne hranilnice v Ljubljani. Ohranili mu bomo častno spomin.

n— **Lukežev sejem.** V torek je bil Lukežev sejem. Tudi letos so številni prodajalci že v zgodnjih dopoldanskih urah postavili na Glavnem trgu stojnice, katerih število pa je bilo v primeri z drugimi leti mnogo manjše, ker se tokrat manufaktura in usnjeni izdelki sploh niso prodajali. Med stojnicami so prevladovali galanteristi in lectarji, mnogo pa je bilo tudi prodajalcev lončenih izdelkov in suhe robe. Mnogo živahnejši pa je bil živinski sejem, na katerega so prignali svojo živino celo posestniki iz najoddaljenejših hribov. Na sejmu je bilo največ prašičev za rejo, med govejo živino pa so prevladovali junci in težki plemenski voli. Cene so se ustalile in je stal par težkih volov montafoncev ali pincgavcev 7000 do 8000 lir, krave mlekarice 2500 do 3500 lir, telice in junci 900 do 2000 lir in prašiči za rejo 120 do 1000 lir.

Iz Št. Jerneja

šj— **Prezidava v občinski hiši.** Ker dosedanji občinski pisarniški prostori niso zadoščali več potrebam, je začasno dala občinskemu preskrbovalnemu uradu svoje prostore na razpolago tukajšnja Ljudska posojilnica. Mizarska in zidarska dela so že oddana in so z delom te dni že pričeli. V te novo urejene prostore se bo preselil občinski urad. V dosedanje prostore občinske pisarne pa se bo potem vselil občinski preskrbovalni urad.

šj— **Pšenični zdrob za otroke in bolnike.** Okrajni prehranjevalni odbor v Novem mestu je preskrbel nekaj pšeničnega zdroba, ki se bo delil za ta okraj v Novem mestu. Zdrob je namenjen bolnikom, ki imajo predpisano dijetetično hrano in pa otrokom izpod enega leta starosti. Reflektanti se morajo javiti v pisarni preskrbovalnega urada. Potrebo je dokazati pri bolnikih z zdravniškim potrdilom, pri otrocih pa s krstnim listom ali potrdilom župnega urada.

Iz Goriške pokrajine

Umrli so v Gorici 75letni posestnik Peter Zavadlav, 72letni zdravnik dr. Benardelli, 79letna upokojenka Angelina Niederkornova, 55letni Peter Černe, 66letni kurjač Josip Tronkar, 44letni posestnik Josip Kuštrin in 32letni Leopold Žbogar. — Na oklicih so delavec Josip Gomišček in zasebnica Marija Tušarjeva, kmečki posestnik Miroslav Koljot in tkalka Teodora Merljakova, mehanik Alojz Bresan in predilka Bruna Bresanova, železničar Karel Bensa in Marija Kristina Valentinčičeva ter mizar Danijel Zavrtanik in zasebnica Angela Pavlinova. Poročili pa so se stražnik Emil Blaževič in zasebnica Neža Gavazzijeva, trgovec Anton Terpin in zasebnica Silvestra Pavonijeva ter šofer Dezider Rusijan in zasebnica Pavlina Lukmanova.

Lep poklon topničarjev Tolminu. Skupina topničarjev je prebivalstvu Tolmina, med katerim je prebivala pet let, poklonila v hvaležen spomin veliko sliko zaščitnice topničarjev sv. Barbare, ki je bila kot čuvarica vojašnice na častnem mestu ob vhodu. Slovesni izročitvi v cerkvi so v nedeljo prisostvovali tudi drugi vojaški oddelki in množica ljudstva. Pred pričetkom maše je eden izmed topničarjev prižgal večno lučko pod sliko, neki častnik pa je pritrdil prav umetniško prirejeno posvetilo »Skupina topničarjev v večen spomin«. Vojaški duhovnik je imel pri tej priliki govor, v katerem je poudarjal pomen redkega poklona.

Iz Spodnje Štajerske

Likovni umetniki iz rajha na obisku na Spodnjem Štajerskem. V ponedeljek je v Maribor prispelo 13 likovnih umetnikov iz rajha, ki bodo na povabilo državnega propagandnega urada v Gradcu prebili dva tedna na Spodnjem Štajerskem, da izvrše nekaj del v pokrajini. Ob prihodu sta jih pozdravila vodja zunanjega oddelka propagandnega urada Siegfried Treml iz Gradca in vodja kulturnega odseka v vodstvu Štajerske domovinske zveze Pipo Peteln. Že v ponedeljek so gostje odpotovali v razne kraje, da ujamejo barve spodnještajerske jesenske pokrajine na platno.

Nemško planinsko društvo v Mariboru in Celju. Šef civilne uprave je odobril ponovno otvoritev mariborske in celjske podružnice Nemškega in Avstrijskega planinskega društva, ki sta nekoč že postajali. S tem je Nemško planinsko društvo vnovič začelo svoje delo na Spodnjem Štajerskem. Društvo je edina strokovna zveza te vrste v sklopu Nacionalnosocialistične državne zveze za telesno kulturo. Prevzelo bo ne le planinske koče na priključenem ozemlju, ki so bile do l. 1918. last Nemškega in Avstrijskega planinskega društva, temveč bo kupilo tudi nekatere druge za planinstvo važne postojanke. V kratkem bosta v Mariboru in Celju ustanovna občna zbora.

Konjsko meso na nakaznice. Na podlagi posebne odredbe se sme v bodoče prodajati konjsko meso in izdelki iz konjskega mesa samo na odrezke nakaznic ali nabavnice na meso. Konzument pa lahko dobi dvakratno količino konjskega mesa, na katero se glasi odrezek.

Razpis nagrade za ukradeno kolo. Dne 16. oktobra je neznan tat pred Cirilovo tiskarno na Koroški cesti v Mariboru odpeljal damsko kolo znamke »Ero«. Na kolesu je bila tudi aktovka iz rjavega usnja, v nji pa nabavnica, ki jo je izstavil gospodarski urad v Mariboru na ime Jakob Klobasa, trgovec v Studencu, za dobavo 2900 litrov vina, pa zavitek manufakturnega blaga. Za izsleditev kolesa in ukradenih predmetov je g. Jakob Klobasa razpisal nagrado 50 nemških mark.

Dva tečaja za male trgovce v Ptuju. Dne 16. oktobra sta bila v Ptuju z majhno svečanostjo zaključena dva uspela tečaja pod geslom »Knjigovodstvo za malega trgovca«. Vodja odseka za poklicno vzgojo v zveznem vodstvu Folger je v svojem nagovoru izrazil zadoščenje, da je mesto Ptuj, ki je od nekdaj slovelo kot nemška trdnjava tudi preko nekdanjih jugoslovanskih meja, prvo iz lastne pobude sledilo klicu po poklicnem vzgojnem delu. Naglašal je potrebo, da trgovec obvlada knjigovodstvo, pa naj ima še tako majhno podjetje. Naloga organizacije za poklicno vzgojo na Spodnjem Štajerskem je, da nasproti židovsko-plutokratičnemu geslu »Znanje je moč« postavi nacionalnosocialistično načelo »Znati je dolžnost«. V imenu udeležencev se je vodji Folgerju zahvalil trgovec Ribič.

Gibanje v Vurberku. V Vurberku so zborovali funkcionarji krajevnih skupin. Ženski odsek je priredil tri kuharske tečaje, katerih se je udeležilo 30 deklet in žena. Krajevni kmečki vodja Toplak ima vsak mesec po dva kmečka sestanka, na katerih prebivalstvu tolmači sedanji gospodarski položaj ter razpravlja o nabavi semen, gnoja in poljedeljskih strojev.

Izseljencem iz Besarabije, Bukovine in Dobrudže na Spodnjem Štajerskem. Priseljenci iz Besarabije, Bukovine in Dobrudže se v lastnem interesu pozivajo, naj takoj sporoče svoje naslove zvezni poslovalnici Nemške preseljevalne družbe na Dunaju I, Liebenberggasse 7, brez ozira na to, ali so svoje naslove sporočili že tudi centrali Nemške preseljevalne družbe v Berlinu. Zvezna poslovalnica na Dunaju je poverjena, da daje preseljencem strokovne nasvete v vseh vprašanjih, ki se tičejo posesti.

Iz Srbije

Uničeni skupini komunistov. Po poročilu beograjskega »Novega Vremena« sta se pri vasi Venčanu spopadla oborožena oddelka vojske in komunistov. V večurni borbi so bili komunisti delno uničeni, delno pa razpršeni. Ubitih je bilo 26 in 40 ujetih, med njimi tudi neka ženska. Med ubitimi je tudi vodja, odvetnik iz Požarovca Izak Anaf. V boju je padel tudi komandant s tremi vojaki, nekaj vojakov pa je težko ranjenih. Pri vasi Vojski blizu Svilajnca pa je drug oddelek vojske naletel na oborožene komuniste in jih popolnoma uničil. Ubitih je bilo 7, nekaj pa ranjenih. Pri obeh komunističnih oddelkih je bila zaplenjena večja količina orožja, municije in drugega materiala.

Gospodarska reorganizacija Srbije. Beograjski listi poročajo o prizadevanju nemške uprave v Srbiji, da bi čim prej normalizirala gospodarsko življenje. Naloga je težavna, ker je gospodarstvo v Srbiji v temeljih omajano. Prebivalstvu grozi beda in lakota. Vojaško poveljstvo je izdalo vrsto ukrepov, da se prepreči ta nesreča. Nemška oblastva so pozvala kmete, naj poskrbe za prehrano prebivalstva in si zagotove rezerve živilskih potrebščin. Dežela mora sama skrbeti za svojo prehrano in tudi še nekaj izvoziti, da bo lahko dobila proizvode nemške industrije. Ker je morala Srbija odstopiti bogata ozemlja zmagovalcem, je dežela zelo obubožala.

Tiha voda mostove pobira.
Osla spraviš le enkrat na led.
Kdor zna strune ubrati, more lahko igrati.
Kar je enkrat, je rado večkrat.
Norec vrže v vodo kamen, katerega ne more deset modrcev izvleči.
Četudi smo črni, nismo cigani.

Težko gospodarju, ki ga posli uče.
Ni pošteno platno, toda koristno.
Dokler je drevo mlado, ga lahko pripogneš, kamor hočeš.
Bežite miši, kjer so mačke v hiši.
Drag kruh, kjer denarjev ni.
Glad volka celo do hleva prižene.
Enkrat bo tudi v naših ulicah semenj.

Smiljan Samec je z očitno veščino obvladal in poslovenil Pirandellov nelahki tekst, inž. arch. B. Stupica pa je poskrbel tudi originalno, prav kakor dogajanje presenetljivo scenerijo. V vsem je bilo na predstavi mnogo presenečenj, precej smeha, nekoliko zamišljenosti, ter obilo ploskanja in nekaj šopkov igralkam in igralcem, ki so vsi po vrsti prispevali svoje najboljše k uresničenju Pirandellovega »improviziranega« teatra na deskah slovenskega gledališča.

Večer skladb Mirce Sancinove

Gospa Mirca Sancinova se je v ponedeljek 20. t. m. v mali filharmonični dvorani prvič predstavila ljubljanskemu občinstvu kot skladateljica in pianistka. S celo vrsto skladb za klavir, petje in violino je izpolnila večer, ki je nudil zanimiv pogled v njeno snovanje in ustvarjanje. Obsežni in predvsem izredno pianistično sposobnost in vzdržljivost zahtevajoči spored je pokazal tudi po strani skladb isto dinamičnost, zgoščenost in energijo, katere skladateljica izkazuje kot pianistka. Brez pridržka ji moramo priznati veliko nadarjenost, ki se kaže manj v skrbni izbiri in raznoličnosti idej kakor v njihovem spretnem postavljanju, v izrabi ugodnih zvočnih leg in v učinkovitem razvrščanju. Ne da bi nam bilo treba razpravljati o kaki novotarski smeri, smo mogli ugotoviti, da gospa Sancinova harmonsko in arhitektonsko gladko obvlada slog, ki se giblje v zmernih alteracijah, izogibajoč se pretiranih disonanc in rabe kontrapunkta, v sicer gostem, toda blestečem se klavirskem stavku, kakor ga je z uspehom učila in propovedovala novejša dunajska šola okrog poznega Straussa in Jožefa Marxa. Ta slog je vilen izraz doslednih nazorov svojih propovednikov, ki niso hoteli nikdar izgubiti zvez s tradicijo, dasi so v zgolj artističnem smislu razvili in uporabljali pridobitve prejšnjih struj do skrajnih estetskih možnosti. Docela tuja sta takemu slogu bodisi moderni primitivizem, bodisi nova kromatika. V ustaljenih in dognanih oblikah se javlja, ne da bi hotel utirati nova pota, ne da bi bil vodnik in predstavnik kakih posebno novih idej.

Gotovo pa ta ugotovitev nima opravka s kvaliteto del, katero moremo presojati le po moči skladateljičine osebnosti. Sila, s katero so dela (tudi pri izvajanju) doživljena, je presenetljiva. Skladbe so na gosto prepletene z domisleki, dostikrat le figurativnega ali ornamentalnega značaja. Po svojem značaju ne dopuščajo bogatejšega razvoja in obdelave glasbenih misli, saj so večjidel le proste, fantazijske, ali kvečjemu trodelne oblike. Skoro ni bilo na večeru skladbe, ki bi bila preprosta ali lahkotna, dasi je n. pr. šaljivka o nesreči po besedilu kar ustvarjena za to in jo je pevka tudi pravilno umela in dosegla z njo lep uspeh. Vloga klavirja je odločilna tudi v spremljevanju, razen pri nekaterih pesmih, ki imajo odlično izlelan pevski part in je razmerje med pevskim glasom in klavirjem v večjem ravnotežju. Te pesmi — (»Begunka« in »Mene ni požela kosa«) smatram za najboljši dve deli vsega večera. Razen tega sta jako ugajali »Mladinska igra« in skladbica o komarju in muhi, šaljiva, duhovita groteska. (V tiskanem sporedu je bil naslov drugega dela namenjen seveda samo prvim petim klavirskim točkam. V tem smislu popravljam napačen tisk.) Klavir kot virtuozen instrument je v vseh klavirskih delih kar najbogatejše izrabljen. Tako tudi pri velikih klavirskih skladbah zadnjega dela, zlasti v Retovju, kjer skladateljica na znani način klavirskih mojstrov Liszta, Smetane in Ravela slika vrenje in valovanje voda. Gotovo je ta skladba zrasla skladateljici najbolj iz srca, saj govori o vodah njenega domovja in o njihovi poeziji. (Retovje, pravilnejše Retje) je eden od izvirov Ljubljanice na robu ljubljanskega Barja pri Verdu). V violinskih skladbah je prav dobro izrabljena široka kantilena godala in njegova obširna barvna skala. Pogrešali pa smo na večeru mirnih del, v katerih bi ne bilo virtuozne spremljave in kjer bi se nemirno gibanje ter prav izredno dinamično valovanje, ki ga je bilo dovolj v vseh izvajanih skladbah, ustalilo v preprostih in umirjenih linijah.

Za velik uspeh, ki ga je skladateljica dosegla na svojem večeru, se mora razen svoji izraziti pianistični sposobnosti zahvaliti sopranistki Valeriji Heybalovi in violinistu Karlu Sancinu. Heybalova, ki na opernem odru žanje pevski in igralski uspeh za uspehom, ni zatajila svojih odličnih sposobnosti niti na koncertnem odru. Z izvrstno dikcijo, s katero je podala vse prej ko lahke pesmi in s popolnim umevanjem glasbenih fraz velikega obsega in večinoma naporne lege, je občinstvu umetnine vzorno prikazala. Prav tako je Karlo Sancin na violini lastnega izdelka izvedel svojo nalogo z lepim tonom in s solidno tehniko — saj je že sama intonacija zahtevala velike spretnosti. Žal smo tu pa tam pri viziji zaradi premočne spremljave pogrešali intimnosti in vizionalnosti, kakor jo obeta naslov.

Kljub nekaterim opazkam, ki se mi jih je zdelo potrebno napisati pri presoji tako važnih skladateljskih večerov, je bil koncert prireditev polna zanosa, dokaz izredne volje in nenavadne dejstitvene sposobnosti skladateljice Sancinove.

Marijan Lipovšek.

Zapiski

OSREDNJI RESTAVRACIJSKI ZAVOD V RIMU

Dne 18. t. m. je Minister za Narodno vzgojo Eksc. Bottai izročil javnosti novo ustanovljeni Osrednji restavracijski zavod (Istituto centrale del restauro), ki je edinstven te vrste. Njegov namen je v tem, da z vsemi tehničnimi in znanstvenimi sredstvi, ki so današnjemu človeštvu na razpolago, skrbi za ohranitev in obnovitev velikih umetnostnih del, katerih se je že dotaknil zob časa odnosno da že v naprej prepreči začetke njihovega propadanja. Novi zavod je dobil svoje prostore v starem samostanu San Francesco di Paola, poslopju, ki že samo spominja na preteklost. Poslopje je bilo v ta namen prenovljeno in v notranjosti znatno modernizirano. Obsega posebno razstavno dvorano, dalje kemične, fizikalne, radiološke in tehnične laboratorije, pa dvorane za študij, za predavanja, za raziskavanja, tehnične delavnice itd.

Otvoritev novega zavoda je bila slovesna. Prostore je blagoslovil v navzočnosti mnogih predstaviteljev Večnega mesta, umetniških in znanstvenih krogov kardinal Pizzardo. Minister Bottai je v svojem govoru poudaril, da je dal naročilo za obnovitev teh prostorov in za ustanovitev novega zavoda Duce in da se z njim izpolnjuje važna vrzel v institucijah, ki skrbe za umetnost, a ne samo v Italiji, marveč v vsem svetu. Posebej je dejal, da je Italija ustanovila ta institut v času, ko je zapletena v odločilni boj za svojo usodo in da je to kulturno dejanje pomembno za smotre tiste civilizacije, ki se za njo Italija vojskuje. Minister je v svojem govoru označil tudi načela konserviranja in obnavljanja umetnin. Posebej je poudaril etični moment v skrbi za umetnostna izročila preteklosti. Ne za ljudi in ne za človeško delo ne obstoji, je dejal Minister, vrelec pomlajenja. Toda ljudje imamo nasproti umetnostnim delom neke dolžnosti in hotel bi predvsem označiti in poudariti pri restavraciji njen etični moment, dolžnost, ki narekuje vsem omikanim ljudem, da varujejo stvaritve duha.

Za vodjo novega rimskega zavoda je bil postavljen znani umetnostni zgodovinar prof. Cesare Brandi.

Osmi zvezek dr. Gradovega »Italijanskega tečaja za Slovence«, ki ga izdaja knjigarna Tiskovne zadruge v Ljubljani, prinaša na str. 225—256 obilo nove učne tvarine. Na vrsti slovniških primerov in vešče izbranih beril obravnava pisec imperfekt, enostavni in sestavljeni gerundij, delni člen, rabo nenaglašanih osebnih zaimkov za glagolom, dvojno množino, naglašene osebne zaimke, nesestavljeni pretekli čas i. dr. Berila v italijanskem izvirniku z dobesednim prevodom prinašajo članek o severnem tečaju, razgovor v tramvaju, anekdoto o Paderewskem, prizor iz trgovine, opis zgradbe hiše, razgovor na carini, članek o človeškem telesu ter več kra'ših izvlečkov in beležk iz listov. Tako dr. Grad s svojim »Italijanskim tečajem za Slovence« na podlagi mehanično-sugestivne metode čedalje bolj razširja jezikovno znanje svojih čitateljev. Sedaj, ko so nastopili dolgi jesenski večeri, bo marsikdo rad izkoristil vsaj pol ure vsak večer za učenje italijanskega jezika. Dr. Gradova metoda je za pamouke najpripravnejša, po svojem značaju posebno primerna za tiste, ki po vsakdanjem poklicnem delu in v živahnem rodbinskem krogu ne zmorejo večjega napora in močnejšega osredotočenja za intenzivnejše slovnično učenje. Priznane vrline te metode — lahkota, sugestivnost in mehanična zapomnitev — se potrjujejo iznova z vsakim novim zvezkom »Italijanskega tečaja za Slovence«.

Nova sezona v nemških opernih gledališčih stoji v znamenju klasičnih del. Berlinska Državna opera ima v tekočem repertoarju med prvimi deli Richarda Straussa »Guntram«, Otmarja Schoecka »Graščina Darante«, Janačkovo »Jenufo« in Giordanovega »André Chenier«. Mestna opera v Halle bo vprizorila operno novost, Suttermeistrovega »Romea in Julijo«, dalje Puccinijevo »Dekle z zlatega zapada« in dve predelani Händlovi operi.

INSERIRAJTE V „JUTRU“!

SPORT

Dva teniška dogodka

Kako sta se končala mednarodna dvoboja v Zagrebu med Hrvatsko in Madžarsko ter v Wiesbadenu med Italijo in Nemčijo? Še nekaj drobnih vesti od drugod.

Od preteklega petka do minule nedelje sta bila v Zagrebu in Wiesbadenu odigrana dva pomembna teniška turnirja z važnimi odločitvami za trenutno največja teniška tekmovanja, in sicer za donavski pokal med moškimi in za srednjeevropski pokal med ženskami.

Moško partijo sta to pot odigrali **reprezentanci Hrvatske in Madžarske,** ki sta se po prvem dnevu — kakor smo na kratko zabeležili že v ponedeljski izdaji našega lista — razšli z eno točko za vsako državo. V soboto je bil potem double, ki so ga Hrvati odločili zase — podrobnosti še nismo utegnili dobiti na vpogled — v nedeljo pa sta bila na sporedu še preostala dva in odločilna singla. V prvem sta se sestala Pallada in Gabory, med katerima je Hrvat po treh setih 6:1, 6:1, 10:8 pridobil za Hrvatsko tretjo in že odločilno točko. Kako se je končala zadnja igra v tej konkurenci, ob uri, ko to pišemo, še ni znano, dejstvo je, da so Hrvati ta dvoboj že odločili zase in se tako vsaj nekoliko rehabilitirali za poraz, ki so ga morali pred tednom dni spraviti na domačih tleh v boju z Nemčijo v tekmovanju za rimski pokal.

Drugo mednarodno teniško srečanje, na katero smo spričo vrveža po naših domačih terenih skoraj pozabili, je bilo med **ženskima reprezentancama Italije in Nemčije** v Wiesbadenu. Prvi dan tega tekmovanja za srednjeevropski pokal, ki se igra prav tako kakor za donavski pokal po načinu tekem za Davisov pokal, torej v štirih singlih in enem doublu, je prinesel domačinkam prvi dve in zelo dragoceni točki. Obe Italijanki sta se samo tu in tam nekoliko upirali vidni premoči obeh nasprotnic, kar velja bolj za Tonollijevo kakor za drugo zastopnico Italije, San Donnino. Po prvem dnevu je torej Nemčija vodila 2:0. V soboto je bil na vrsti double, v katerem sta se uveljavili obe gostinji in znižali razliko na 2:1. Zmagali sta v skupni igri v isti postavi nad nemškim parom Buss-Thiemen v treh setih s 6:3, 4:6, 10:8. Stanje točk je bilo torej 2:1 za Nemčijo. Zadnji dan je Nemka Käppel zmagala nad Tonollijevo s 6:2, 6:2 in priborila Nemčiji odločilno tretjo točko, za njo pa je San Donnino rešila čast italijanskega ženskega tenisa in se revanžirala nemški prvakinji Rosenow z zmago v dveh setih 6:5, 6:1. Tako je nemška ženska teniška reprezentanca zmagala tesno s 3:2 nad Italijo, ki je bila dosedaj v ospredju pred Madžarsko, Nemčijo in Hrvatsko.

Stafeta 20 letnice in še kaj

V nizu številnih proslav za 20-letnico fašistične revolucije bo tudi velika sportna manifestacija, ki se bo začela v petek 24. t. m. in trajala do vključno 28. t. m. Gre za ogromno stafeto, tako imenovano »stafeto 20-letnice« (Staffetta del Ventennale), ki bo tekla od Milana do Rima in na kateri bodo razne vrste sportnikov prinesle večnemu mestu pozdrave iz ostalih pokrajin. Prireditev je organizirana tako, da bodo udeleženci posamezne odseke deloma prevozili s kolesi, deloma pretekli ali prehodili, pol kilometra dolgo pot pa bodo tudi preplavali. Štiridnevni pohod sportnikov proti Rimu se bo začel v Milanu in bo prvi dan privedel udeležence — do sedaj je prijavljenih nič manj kakor 37 moštev iz vseh italijanskih pokrajin — do Reggia Emilie na kolesih, od tam pa do Modene peš. Naslednji dan bo pot vodila od Modene do Firence spet na kolesih, od Firence dalje pa bodo izpolnili stafeto atleti, ki bodo šli do Pontasieva. Tretji dan bo stafeta sestavljena iz treh različnih sportnikov, in sicer kolesarjev, plavalcev in atletov, ki se bodo slednjič ustavili v Orvietu. Zadnji dan, 28. oktobra bo na vrsti zadnja etapa do Rima, ki jo bodo spet prevozili kolesarji. Za prireditev se vršijo ogromne priprave, posebno glede ureditve proge in izračunanja najboljše skupne ocene, ki bo zaradi različnih sportnih panog in velikega števila udeležencev vse prej kakor lahka. Prireditev bo v izvedbi vrhovnega poveljstva črnih srajc, ki mu bodo pomagali tudi zastopniki vodilnega sportnega dnevnika »Gazzette dello Sport«.

* * *

O meddržavnem teniškem dvoboju za donavski pokal med Madžarsko in Hrvatsko je treba pristaviti še to, da na turnirju zadnji single med Asbothom in Mitićem sploh ni bil odigran, tako da je Hrvatska nazadnje dosegla končno zmago s 4:1. Ne glede na to pa je v skupni zaključni oceni v tej konkurenci prišla na prvo mesto Madžarska pred Italijo, Hrvatsko in Nemčijo.

Danska atletinja Schmidt-Sörensen se je na nedavnem mitingu postavila kar z dvema novima državnima rekordoma. Najprej je dosegla v teku na 80 m z zaprekami odličen čas 11.8 s katerim je za tri desetinke sekunde izboljšala dotedanji najboljši rezultat v državi. Takoj po tem nastopu je šla Sörensenova še skakat v daljino in je tudi v skoku za 3 cm izboljšala stari državni rekord ter dosegla novega s 5.61 m. Nekaj novih prav dobrih izidov je nedolgo pozneje ista atletinja dosegla še na državnem prvenstvu, na katerem je med drugimi zabeležila še tretji najboljši rezultat v državi, in sicer v teku na 60 m s 7.8.

Uro daleč so tekli

Kaj so dosegli Nurmijevi posnemalci v teku na uro?

Ni še dolgo tega, kar smo se na tem mestu spomnili svetovnega rekorderja slavnega Finca Paava Nurmija, ki brani svetovni rekord v teku na eno uro že trinajst let in ga od tedaj ni mogel še nihče prekositi. Nurmi je takrat dosegel res nenavaden uspeh, saj je pretekel v eni uri progo 19.210 km. Skoraj vsi najbolj znani dolgoprogaši so se že lotili naloge, da bi se Nurmiju približali, toda dozdaj je bilo vse zaman. Med Nemci je bil tako podjeten znani tekač Syring, ki je sicer prišel precej visoko — na 18.651.37 m, kar pa zaostaja še zmerom za več kakor pol kilometra za Nurmijevim svetovnim uspehom.

Ker smo že pri številkah, morda ne bo nezamivo, če navedemo imena in dosežene uspehe najboljših tekačev te vrste, odkar so jih začeli beležiti. Seznam je takle:

19.210 km	Nurmi (Finska)	1928,
19.021 km	Bouin (Francija)	1914,
18.753 km	Zabala (Argentinija)	1936,
18.741 km	Shrubb (Anglija)	1904,
18.718 km	Csaplar (Madžarska)	1939,
18.651 km	Syring (Nemčija)	1937,
18.555 km	George (Anglija)	1884,
18.548 km	Kolehmainen (Finska)	1914,
18.518 km	Backman (Švedska)	1918,
18.448 km	Siefert (Danska)	1936,
18.321 km	Kelen (Madžarska)	1935,
18.298 km	Virtanen (Finska)	1935,
18.264 km	Chapelle (Belgija)	1940,
18.272 km	Svanberg (Švedska)	1908,
18.211 km	Husen (Nemčija)	1928,
18.204 km	Padovani (Italija)	1941,
18.182 km	Bertsch (Nemčija)	1938,
18.180 km	Martellin (Finska)	1928,
18.157 km	Morelli (Italija)	1933,
18.137 km	Mattison (Švedska)	1921.

Kakor se vidi, je bila za najboljšo znamko v teku na eno uro huda borba že v dobrih starih časih, zdaj pa, ko vse tako hiti, je seveda še vse bolj ogorčena.

Naše gledališče

DRAMA.

Četrtek, 23. oktobra: Nocoj bomo improvizirali. Izven. — Začetek ob 18.15. Konec ob 20.45.

Petek, 24. oktobra: zaprto.

Predstava »Nocoj bomo improvizirali« je imela premiero včeraj docela razprodano. Občinstvo, ki je, pritegnjeno od zanimivega naslova, sledilo igri z najživahnejšim zanimanjem, je pokazalo veliko razumevanje za svojevrstno koncepcijo ter je nagradilo glavne in tudi vse druge igralce z močnim odobravanjem. »Moderna improvizacija«, ki je našla v inscenaciji in režiji ing. Stupice svojevrsten izraz, bo pomenila za gledališko občinstvo vse pozornosti vredno predstavo. Drevi bodo predstavo ponovili. Nosilci glavnih vlog: Levar, Gabrijelčičeva, Severjeva, Jan. S plesom sodelujeta solista Bravničarjeva in Pogačar, s petjem Nuša Španova (alt) in Nada Stritarjeva (sopran) z glasbo Franc Šturm (klavir) in Čampa (flavta).

OPERA

Četrtek, 23. oktobra: Netopir. Red Četrtek. Začetek ob 18.15. — Konec ob 21.

Petek, 24. oktobra: zaprto.

Sobota, 25. oktobra: Aida. Izven. Začetek ob 17.30. Konec ob 21. uri.

Abonenti reda Četrtek bodo imeli drevi predstavo Straussove operete »Netopir«. Delo je doseglo po zaslugi glavnih interpretov izredno lep uspeh. Vesela zgodba o dogodivščinah rodbine Eisensteinove je našla v Straussovi muzikalni interpretaciji bleščeč izraz. Peli bodo: Ivančičeva, Ribičeva, Manoševski, M. Sancin, B. Sancin, Anžlovar, Sladoljev, Frelih, Zupan i. dr. V »Cesarskem valčku« plešejo solo: Moharjeva, Remškarjeva in Pilato. Dirigent D. Žebre. Režiser E. Frelih, ki je njegova tudi zamisel inscenacije. Koreograf B. Pilato.

V nedeljo bodo peli Verdijevo »Aido« s Heybalovo v naslovni partiji. Opera ima v letošnji izvedbi močan poudarek tako v muzikalnem kakor v režijskem pogledu. Pomnoženi zbor in orkester ter učinkoviti baleti dajejo predstavi nove vrednote. Dirigent Anton Neffat, režiser Ciril Debevec, ki je izdelal tudi načrt za inscenacijo opere. Glavne partije bodo peli: Radev-Kogejeva, Francl, Betetto, Primožič, Lupša. Zborovodja R. Simoniti. Koreograf ing. Golovin. Predstava bo izven abonmaja.

CORA
TORINO 1835
CORA - CORA
l'aperitivo di gusto moderno.
Si prende con selz.
aperitiv modernega okusa.
Pije se s sodavico.

Iz Hrvatske

Poglavnik je čestital rumunski vojski. V soboto je v poglavnikovem imenu obiskal rumunskega poslanika Dimitra Buzdugana generalštabni polkovnik Adolf Sabljak in mu čestital na sijajnih uspehih rumunske vojske v Rusiji.

Hrvatsko pevsko društvo »Zvonimir« odpotovalo na Slovaško. Včeraj je odpotovalo pevsko društvo »Zvonimir« pod vodstvom predsednika in pevovodje na Slovaško. Najprej priredi koncert v Bratislavi ,potem v Ružomberku, v Turčijanskem Sv. Martinu in na povratku na Dunaju.

Cirkus »Olimpija« spet oživel. Poročali smo, da je pred dnevi silen veter podrl šotor cirkusa »Olimpije« in tako preprečil daljnje nastopanje igralskemu osebju. Zaradi izredno lepega vremena, ki vlada tudi v Zagrebu, pa so sklenili igralci, da bodo odslej prirejali predstave na prostem.

Od 10. zvečer do 5. zjutraj ne sme biti v Zagrebu nihče na ulici. Policijsko ravnateljstvo v Zagrebu je izdalo novo naredbo, po kateri se od pretekle sobote do nadaljnje odredbe ne sme nihče zadrževati na ulici od 10. zvečer do 5. zjutraj.

Smrtna nesreča otroka. V koprivniški bolnici je umrl 9 letni deček Josip Miter. Doma se je igral s prižgano svečo in je, misleč, da nekdo prihaja v hišo, svečo skril pod obleko. Ogenj je hitro dobil netiva in kmalu je bil deček ves v plamenu. Na njegovo bolestno vpitje so prihiteli domači na pomoč in dečka nemudoma prepeljali v bolnišnico, kjer pa je kmalu nato podlegel opeklinam.

Zadušnica za generalom Sarkotićem. Pretekli teden je minilo dve leti, odkar je umrl na Dunaju general Stjepan Sarkotić. Ob tej priliki je bila v cerkvi sv. Mihaela zadušnica za pokojnim generalom. Prisostvovali so ji člani generalnega konzulata na Dunaju in mnogi spoštovatelji generala Sarkotića. Na grob je bil položen venec v hrvatskih barvah z napisom: Prvoboritelju za nezavisno državo Hrvatsko.

V Nemčiji bo osnovana organizacija ustaških delavcev. Iz Berlina sta dopotovala v Zagreb predstavnika ustaških delavcev v Nemčiji dr. Milenko Andrijašević in Domagoj Ružičić. Imela sta več posvetov o organiziranju »Ustaškega radnika« v Nemčiji. Z njima je zdaj odpotovalo še 30 mladih intelektualcev, ki bodo po navodilih hrvatskega poslaništva v Berlinu vzdrževali zveze s hrvatskimi delavci po raznih krajih Nemčije.

Krapinske toplice hočejo postati svetovno kopališče. Država je prevzela v svojo upravo tudi Krapinske toplice. Ker so zdravilni vrelci bogati na radioaktivnih snoveh in zelo močni, je bilo sklenjeno, da morajo biti dela na popolni preureditvi in regulaciji kopališča končana v 5 letih.

Službo dobi

Beseda L —.60, taksa —.60. za dajanje naslova ali za šifro L 2.—.

Samostojno služkinjo

ki zna kuhati in opravljati druga hišna dela, iščemo. Ponudbe na ogl. odd. Jutra pod »Dolgoletna spričevala«. 17800-1

Mladenič

s sadjarsko-vinarsko šolo, priden, pošten, dobi trajno mesto. — Ponudbe na: Ivo Horvat, Novo mesto, Pugljeva 2. 17811-1

Avtokleparje in avtomehanike

samostojne delavce, sprejmemo takoj. Generator delavnica, Tyrševa 13, Figovec (levo dvorišče). 17832-1

Službe išče

Beseda L —.30, taksa —.60, za dajanje naslova ali za šifro L 1.—.

Dva otročička

iz boljše družine sprejme inteligentna gospa. Ponudbe na ogl. odd. Jutra pod »Okolica Ljubljane«. 17814-2

Pouk

Beseda L —.60, taksa —.60, za dajanje naslova ali za šifro L 2.—.

Klavirsko harmoniko

in klavir poučuje gospa po uspešni metodi. Naslov v vseh poslovalnicah Jutra. 17799-4

Prodam

Beseda L —.60, taksa —.60, za dajanje naslova ali za šifro L 2.—.

Lisico-boo

v naravni barvi, popolnoma novo, z lepo rjavo svilo podloženo, ugodno prodam. Naslov v vseh poslovalnicah Jutra. 17796-6

Otroški voziček

globok, moderen, skoraj nov, in košaro, prodam. — Vodmatska c. 14, pritličje. 17815-6

Kupim

Beseda L —.60, taksa —.60, za dajanje naslova ali za šifro L 2.—.

Otroško posteljico

in dobro ohranjen športni voziček kupim. Ponudbe na ogl. odd. Jutra pod »Zmerna cena«. 17812-7

Kupimo

pisalni in šivalni stroj, radio ter razno pohištvo. — Generator delavnica, Tyrševa 13, Figovec (levo dvorišče). 17833-7

Kauč

dobro ohranjen, takoj kupim. Ponudbe na ogl. odd. Jutra pod »Kauč«. 17823-7

Zračni kompresor

male tipe, kupim. Naslov v vseh poslovalnicah Jutra. 17819-7

Radio

Beseda L —.60, taksa —.60, za dajanje naslova ali za šifro L 2.—.

Radioaparat

samo prvovrsten, kupim pod roko. Ponudbe na ogl. odd. Jutra pod »Malo rabljen«. 17816-9

Kolesa

Beseda L —.60, taksa —.60, za dajanje naslova ali za šifro L 2.—.

Nove triciklje

različne velikosti, dobavi takoj Generator delavnica, Tyrševa 13 (Figovec, levo dvorišče). 17831-11

Avto, moto

Beseda L —.60, taksa —.60, za dajanje naslova ali za šifro L 2.—.

Naš novi generator model

dobite brezobvezno in brez predplačila na poizkušnjo za vse vrste avtomobilov, motornih koles in stabilnih motorjev. Generator delavnica, Tyrševa 13 (Figovec, levo dvorišče). 17834-10

Sobo odda

Beseda L —.60, taksa —.60, za dajanje naslova ali za šifro L 2.—.

Opremljeno sobo

s posebnim vhodom, z eno ali dvema posteljama, oddam lahko takoj ali za 1. november. Sp. Šiška, Černetova ul. 31-I., vrata 3. 17827-23

Opremljeno sobo

lepo, sončno, s souporabo kopalnice, oddam solidnemu gospodu na Aleksandrovi cesti 10. Vprašati pri hišniku. 17813-23

Opremljeno sobo

veliko, lepo, takoj oddam. Krakovska ul. 31. 17826-23

Sobe išče

Beseda L —.60, taksa —.60, za dajanje naslova ali za šifro L 2.—.

Sobo

z dvema posteljama, iščeta dve dami. Ponudbe na ogl. odd. Jutra pod »Prvi november«. 17807-23a

Opremljeno sobo

sončno, čisto, iščem v centru. Ponudbe na ogl. odd. Jutra pod »Posebni vhod«. 17830-23a

Opremljeno sobo

v bližini mesta, išče gospod za takoj. Ponudbe na tel. 32-50 ali na ogl. odd. Jutra pod 32-50. 17817-23a

Opremljeno sobo

lepo, s souporabo kopalnice in posebnim vhodom, v centru, iščem takoj. Ponudbe na ogl. odd. Jutra pod »Centre«. 17825-23a

Mirno sobo

iščem pri manjši družini, kjer bi mogel po 2 do 3 ure na dan v miru študirati. Plačam mesečno. Ponudbe na ogl. odd. Jutra pod »Dobra nagrada«. 17824-23a

Les

Beseda L —.60, taksa —.60, za dajanje naslova ali za šifro L 2.—.

Suh hrastov les

40 m3, deb. 52 mm, in 5 m3 30 mm, dolž. 2—5 m, prodam. Poizve se: Blažir Vladimir, trgovec, Moste, Ciglerjeva 26, Ljubljana. 17818-15

Pohištvo

Beseda L —.60, taksa —.60, za dajanje naslova ali za šifro L 2.—.

Pohištvo

prodam. Ogled od 3. do 5. ure: Gerbič, Gregorčičeva ul. 5, dvorišče, levo. 17828-12

Stroji

Beseda L —.60, taksa —.60, za dajanje naslova ali za šifro L 2.—.

Šivalni stroj

znamke »Rast Gasser«, pogrezljiv, velik in zelo lepo izdelan, malo rabljen, prodam za L 1200.—. Naslov v vseh poslovalnicah Jutra. 17798-29

Izgubljeno

Beseda L —.60, taksa —.60, za dajanje naslova ali za šifro L 2.—.

Aktovka

mi je bila vzeta s kolesa. Storilca opozarjam, da jo takoj vrne v Gosposko ulico 10. 17810-28

Razno

Korespondenco

staro (pisma, ovitke) z znamkami, časopise, kupim. Ponudbe na ogl. odd. Jutra pod »Zbiralec«. 17820-37

PREMOG
DRVA — nudi
I. Pogačnik
BOHORIČEVA 5
Telefon 20-59
Postrežba brezhibna

†

Globoko užaloščeni javljamo tužno vest, da nas je za vedno zapustil naš srčno ljubljeni soprog, oče, sin brat in svak, gospod

Rudi Masten

gostilničar

Pogreb nepozabnega pokojnika bo v petek, dne 24. t. m. ob ½3. uri popoldne z žal — kapele sv. Andreja, k Sv. Križu.

LJUBLJANA, dne 22. oktobra 1941.

Globoko žalujoči:
MARICA — soproga; DUŠAN — sin in ostalo sorodstvo.

†

Neizmerno užaloščen javljam v svojem imenu in imenu svojih otrok **MARJANCE, poročene ČUČEK** in **MILENE,** vsem sorodnikom, prijateljem in znancem žalostno vest, da nas je nenadoma in nepričakovano zapustila naša ljubljena in srčno dobra soproga in zlata mamica, gospa

MARA PAULI
roj. MRAKOVA
soproga trgovca in posestnika

Pogreb naše predrage, nepozabne in skrbne zlate mamice bo v četrtek, dne 23. t. m. ob ½ 5. uri popoldne iz hiše žalosti, Sv. Petra nasip št. 37, na pokopališče k Sv. Križu.

Ljubljana, dne 22. oktobra 1941.

Anton Pauli

J. Marquand 40

HVALA LEPA, GOSPOD MOTO!

Pritajil sem glas. »Nič se ne bojte... pred vsem pa naj nikar ne opazijo, da vas je strah. V tej deželi je poglavitno, da si človek ‚reši obraz'.«

»Da, razumem.«

»Posnemati morava zgled kneza Tunga in paziti, da se mu ne bo treba sramovati zaradi naju,« sem dejal.

»Bodite brez skrbi.«

Knez se je bil spodobno očedil in je zdaj radovedno gledal okrog sebe kakor učenjak, ki je iz svojega lastnega nagiba obiskal ta ostanek starodavne Kitajske.

»Čudno se mi zdi, da še nisem bil v tem svetišču,« je dejal. »Teh spomenikov, ki si jih je zanimivo ogledati, je toliko, da najde samo starinoslovec dovolj časa zanje. Gotovo je nekoč tudi to zgradbo zadelo nekaj podobnega kakor nocoj nas.« Hladno se je ozrl na Noro Joyceovo. »Kadar je po sredi ženska, mora biti človek zmerom pripravljen na gorje. Ne, nikoli še nisem bil tu, a nedoločno se spominjam, da zgodovinarji omenjajo ta kraj v dobi Dvora. Mislim, da smo v soseščini Vzhodnih vrat, ki so opremljena z zvonom kakor tudi z gongom. O tem si pripovedujejo zabavno zgodbico; menda ste jo že slišali.«

»Ne,« sem odvrnil, »a če bi bili tako ljubeznivi in bi jo povedali, si ne bi mogel zlepa misliti kaj prikladnejšega, glede na kraj, kjer smo.«

Knez Tung je vzdihnil.

»Staram se in nisem vajen, da bi trpel nasilje, a primeren razgovor je duhu zmerom v pomoč, da se laže odvrne od neposrednih vprašanj. Kar se tiče vas, prijatelj, moram reči, da se držite mnogo bolje, nego bi se držal marsikateri drug tujec. Niti niste izgubili mirnodušnosti, niti ne moledujete, niti se ne predajate jalovemu besnenju. Da, zgodbica je zabavna. Škoda, da me ‚mlada devica' ne more razumeti, a nemara vam bo ostalo dovolj časa, da ji jo prevedete.«

Knez Tung si je pomel roke in jaz — naj se zdi komu še tako čudno — sem res poslušal njegovo istorijo.

»Pravijo, da se je za časa ene izmed prvih dinastij mlad študent literarnih ved, ki je bil na poti v Peking, da bi tu opravil doktorski izpit, našel v soseščini teh vrat. Pravkar se je bližal obzidju, ko sreča želvo, preoblečeno v vseučiliškega dijaka.«

»To je morala biti težavna preobleka,« sem pripomnil.

»Kaj pravi?« je zdajci vprašala Nora. »Ali ne mislita nič storiti? Kje smo? Kaj se je zgodilo? O čem govori?«

»Pripoveduje o želvi, ki se je bila preoblekla v dijaka,« sem odgovoril.

»Sveta nebesa!« je vzkliknilo dekle. »Sta mar ponorela? Kaj res ne mislita nič storiti?«

Prijel sem jo za roko in jo potegnil bliže k sebi.

»Ne segajte mu v besedo,« sem ji rekel. »Knez Tung ve bolje od naju, kako in kaj. Nikoli se ne zmoti. Za zdaj ni mogoče nič storiti.

»Preobleka je bila težavna,« mi je mirno pritrdil knez Tung, »vendar ne nemogoča. Oba, študent literarnih ved in želva, sta se ustavila v neki gostilni zunaj mestnih vrat. ‚Vam je namenjena sreča, da boste videli cesarja,' je rekla želva, ‚ker boste promovirali z enodušno pohvalo. In ko boste videli cesarja, ali mi storite nekaj na ljubo? Bi ga hoteli vprašati, kako pridem v mesto, da se priglasim za izpit?' In res se je zgodilo natanko tako, kakor je bila želva napovedala. Študent je promoviral z enodušno pohvalo, in ko se je vrnil k Vzhodnim vratom, se je ustavil, da bi govoril z želvo. Lahko si mislite, da so bile koristi tega mesta dijaku zelo pri srcu...«

»Da, razumem,« sem odgovoril, a v tem, ko sem poslušal njegovo poljudno priliko, sem v mislih pritrjeval Nori Joyceovi, da se nama meša.

Knez Tung je nadaljeval:

»Dijak je rekel želvi: ‚Evo ti sporočila, ki ti ga pošilja cesar: Kadar zapoje gong nad Vzhodnimi vrati, bo to znamenje, da lahko prideš v mesto na izpit.' Saj razumete, kaj to pomeni, jelite? Ni treba povedati, da jo je dijak neutegoma ubral k poklicanim oblastvom. Gong nad Vzhodnimi vrati so sneli ter ga nadomestili z zvonom. In tako čaka želva še danes ta dan pred vrati, razžaljena pa vendar ni bila. Lahko si mislite, kako važno je bilo to.«

Misli so mi uhajale drugam. Izpred svetiščnih vrat je bilo slišati zmedeni hrup korakov in glasov.

»Kako pravite?« sem raztreseno vprašal. »Ne zamerite, bojim se, da nisem dobro razumel.«

Nedvomno je bil tudi knez Tung slišal trušč pred vrati, toda radovednosti ni pokazal. Posmehljivo se mi je namuznil in si pomel roke.

»Žal mi je, da sem se preveč zanesel na vaše globoko poznanje naše dežele,« je dejal. »Smatral sem, da ste poučeni o kitajski simboliki. Želva je znamenje povodnji, zato je niso mogli spustiti v mesto, hkratu je pa niso smeli razžaliti. In tako, evo, se moja istorija konča baš v pravem trenutku. Vidite? Vrata svetišča se odpirajo.«

Stražarja pri vratih sta otrpnila in vzdignila puški v nečem, kar naj bi bilo evropski pozdrav z orožjem. Ne morem reči, koga ali kaj sem pričakoval, a vsekako se nisem nadejal tega, kar sem zagledal. Pokazali so se trije možje, ki so vlekli četrtega, zvezanega in z zamašenimi usti, kakor smo bili prej mi. Vrgli so ga na tla, mu porezali vezi in odstopili.

»Še enega so prinesli,« se je oglasila Nora. Njena opomba je bila odveč, a tega ji nisem povedal. Strmo sem gledal postavo, ki je negibno ležala na blatnih tleh. Bila je majhen človeček v sivi evropski obleki, na več krajih raztrgani in oškropljeni s cestnim blatom. Ujetnikovega obraza ta mah nisem mogel razločiti, ker je imel še obvezo na očeh. Iz rane na temenu mu je tekla kri, in videti je bilo, da je nezavesten. Stražarja pri vratih sta mirnodušno zrla nanj. Nista mi branila, ko sem stopil k njemu ter mu od zadaj potegnil zamašek iz ust. Bil je Japonec in še preden sem mu snel obvezo, ki je zakrivala oči z dobršnim delom obraza vred, sem uganil, kdo je, in tudi Nora je uganila.

»Oh, to je gospod Moto!« je vzkliknila.

Urejuje Davorin Ravljen. — Izdaja za konzorcij »Jutra« Stanko Virant. — Za Narodno tiskarno d. d. kot tiskarnarja Fran Jeran. — Za inseratni del je odgovoren Alojz Novak. — Vsi v Ljubljani.